

**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MİCHAEL ENDE’NİN ÇEVİRİ ÇOCUK EDEBİYATI
KİTAPLARININ ÇOCUK EDEBİYATINA UYGUNLUĞU VE
ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL ÖGELERİ BAKIMINDAN
İNCELENMESİ**

**Kübra ERŞAHAN İSPİRT
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Kürşad YANGİL**

Kütahya, 2019

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Michael Ende’nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel Ögeleri Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Kübra ERŞAHAN İSPİRT

Kabul ve Onay

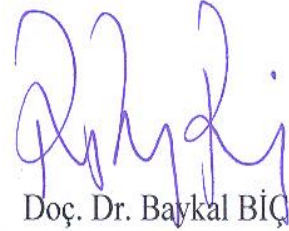
Yazar Kübra ERŞAHAN İSPİRT'ın hazırlamış olduğu "Michael Ende'nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

22.11.2019

Dr. Öğr. Üyesi M. Kürşad YANGİL(Danışman)

1. Doç.Dr. Zekerya BATUR

2. Dr.Öğr. Üyesi Banu ÖZDEMİR

Doç. Dr. Baykal BİÇER

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

Çocukların kişilik gelişiminde çocuk edebiyatı eserleri önemli bir yere sahiptir. Çocuklar için oluşturulan eserler, bir taraftan öğretici bir rol üstlenirken bir taraftan da estetik bilincini bireye yerleştirerek geliştirirler. Buna göre çocuk edebiyatının temel amacı düşünen, araştıran, sorgulayan, estetik algıya sahip okuyucuların yetişmesine temel oluşturmaktadır.

İlerleyen teknoloji ile birlikte çevreden çok fazla uyarana maruz kalan çocuk kendisini bu uyaranların etkisinden sıyrarak onu bilişsel açıdan destekleyecek olan nitelikli eserlere ihtiyaç duymaktadır. Sosyal medyanın ve diğer uyaranların olumsuz sonuçlarının yok edilmesi çocuğa göre kitapların çocukla buluşturularak çocukların bilişsel, duyuşsal ve kavramsal olarak gelişmesinin sağlanması bu açıdan önem arz etmektedir.

Bu bağlamda Alman edebiyatının önemli yazarlarından Michael Ende çağlar aşır büyük küçük demeden yukarıda belirtilen hedeflere eserleri ile yön veren bir yazar olmuştur. Bu çalışmada Michael Ende'nin çeviri çocuk kitaplarının çocuk edebiyatına uygunluğu ve çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Eserler incelenirken iç yapı ve dış yapı özellikleri göz önüne alınarak iki ana başlık altında incelenmiştir. Dış yapıda boyut, kâğıt, kapak, ciltleme, sayfa düzeni, harfler ve resim özellikleri incelenmiştir. İçyapıda ise kahramanlar, konu, mesaj, dil ve anlatım ve plan incelenmiştir.

Teşekkür

Tezin yazma sürecinde, konunun belirlenmesinden, tamamlanmasına kadar geçen her aşamada bana yol gösteren, benden yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi MUHARREM KÜRŞAD YANGİL'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca her konuda olduğu gibi yüksek lisans eğitimimde de en büyük destekçim olan değerli aileme sonsuz teşekkürler.

Kübra ERŞAHAN İSPİRT

Kütahya, 2019

İçindekiler

Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler	v
Tablolar Dizini	vii
Resimler Dizini	viii
Kısaltmalar	ix
Özet	x
Abstract	xi
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Kuramsal Çerçeve	4
Çocuk edebiyatı	4
Türkiye’de çocuk edebiyatının tarihi gelişimi	6
Çocuklarda gelişim dönemleri ve özellikleri	7
Duyusal – motor dönemi (0-2).....	7
İşlem öncesi dönem (3-7).....	8
Somut işlemler dönemi (7-11 yaş)	8
Soyut işlemler dönemi (11- 16 yaş)	9
Ergenlik dönemi	9
Çocuk kitapları.....	10
Çocuk edebiyatının temel öğeleri	11
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri.....	11
Boyut (büyüklük)	11
Kâğıt	11
Kapak.....	11
Ciltleme	12
Sayfa düzeni	13
Harfler	13
Resim.....	13
Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri.....	14
Kahramanlar	14
Konu	15
Mesaj	15
Dil ve anlatım	16
Plan.....	16
Çocuk kitaplarının dayanması gereken eğitsel ilkeler	16
Michael Ende’nin hayatı ve eserleri	17
İlgili araştırmalar.....	19
Tezler.....	19
Makaleler.....	22
Problem Durumu	24
Alt problemler.....	25
Araştırmanın Amacı	25

Araştırmanın Önemi	25
Sınırlılıklar.....	26
Tanımlar	27
İkinci Bölüm	29
Yöntem.....	29
Araştırma Modeli	29
Evren ve Örneklem.....	29
Veri Toplama Araçları.....	29
Verilerin Analizi.....	30
Üçüncü Bölüm	31
Bulgular ve Yorumlar	31
Michael Ende'nin Çocuk Kitaplarının İç Yapı ve Dış Yapı Özellikleri Bakımından İncelenmesi	31
Kitap 1: Momo.....	31
Kitabın özeti	31
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri.....	32
Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri.....	35
Kitap 2: Dilek şurubu.....	37
Kitabın özeti	37
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri.....	39
Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri.....	41
Kitap 3: Bitmeyecek öykü	44
Kitabın özeti	44
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri.....	47
Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri.....	49
Kitap 4: Cim düğme ve lokomotifçi Lukas	52
Kitabın özeti	52
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri.....	53
Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri.....	55
Kitap 5: Cim düğme ve vahşi 13'ler	57
Kitabın özeti	57
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri.....	58
Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri.....	60
Michael Ende'nin Çocuk Kitaplarının Yazınsal ve Eğitsel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi	62
Dördüncü Bölüm.....	64
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	64
Sonuç.....	64
Tartışma.....	65
Öneriler.....	66
Eğitimcilere yönelik öneriler	68
Araştırmacılara yönelik öneriler	68
Eğitim yöneticilerine yönelik öneriler	69
Kaynakça.....	70
Ekler	75
Ek-1: Kitapların Kapak Resimleri	75
Ek 2: Michael Ende'nin Fotoğrafı.....	78
Özgeçmiş.....	79

Tablolar Dizini

Tablo 1. İncelenen Kitap İsimleri.....	29
Tablo 2. Ölçüt Tablosu.....	30
Tablo 3. Momo.....	32
Tablo 4. Dilek Şurubu.....	39
Tablo 5. Bitmeyecek Öykü	47
Tablo 6. Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas	53
Tablo 7. Cim Düğme ve Vahşi Onüçler.....	58

Resimler Dizini

Resim 1. Momo ön ve arka kapak.....	33
Resim 2. Momo sayfa resmi.....	34
Resim 3. Dilek şurubu ön ve arka kapak.....	40
Resim 4. Dilek şurubu sayfa resmi.	41
Resim 5. Bitmeyecek öykü ön ve arka kapak.	48
Resim 6. Bitmeyecek öykü sayfa resmi.	49
Resim 7. Cim düğme ve lokomotifçi Lukas ön ve arka kapak.	54
Resim 8. Cim düğme ve lokomotifçi Lukas sayfa resmi.	55
Resim 9. Cim düğme ve vahşi onüçler ön ve arka kapak.	59
Resim 10. Cim düğme ve vahşi onüçler sayfa resmi.	60

Kısaltmalar

Akt.	: Aktaran
çev.	: Çeviren
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: Ve diğerleri

Özet

Michael Ende'nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi

Çocukla buluşacak olan kitaplar çocuğun hayal evrenine dili ve görselliğiyle ulaşabilmeyi başardığı oranda işlevini yerine getirebilir. Düşünen, sorgulayan, okuma alışkanlığı edinmiş bireyler çocukluğunda kendisine o dünyayı açan kitaplarla buluşabilmiş kimselerdir. Bu tezin hedefi Michael Ende'nin eserlerini çocuk edebiyatının temel özellikleri açısından incelemektir.

Bu çalışmada Michael Ende'nin Çocuk Edebiyatına yönelik olarak üretmiş olduğu eserler çocuk edebiyatının temel ilkelerine ve çocuk edebiyatına uygunluğu bakımından incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma türlerinden olan belge (doküman) incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Michael Ende'nin basımı olan Türkçeye çevirisi yapılan eserleri üzerinde araştırma yapılmıştır. Toplamda 5 kitap incelenmiştir. Araştırma 4 bölümden oluşmaktadır. Kitaplar ise iç yapı ve dış yapı olmak üzere iki başlığa göre incelenmiştir.

Yapılan incelemelerden elde edilen sonuçlara bakıldığında eserlerde kahramanların çocukların özdeşim kurabileceği karakterler olduğu belirlenmiştir. Konularının hayatı ve insanı anlamlandırabilme açısından okura yön verdiği görülmüştür. İncelenen kitaplar verdiği mesaj açısından çocuk edebiyatına elverişli görülmüştür. Dil ve anlatım özelliklerinin genel olarak Türkçe bilincini yansıttığı gözlemlenmiştir. Resim özellikleri bakımından okurun hayal kurmasında ve içeriği tahmin etmesinde kolaylaştırıcı etkisinin olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk, çocuk ve edebiyatı, çocuğa görelilik, Michael Ende

Abstract

Michael Ende's Translation of Children Literature Books For Child Literature and Analysis of The Basic Elements of Children Literature

The books that will meet with the child can fulfill their function to the extent that the child is able to reach the imaginary universe with language and visuality. Individuals who think, question, and acquire the habit of reading are the ones who could meet the books that opened the world to him in his childhood. The aim of this thesis is to examine the works of Michael Ende and to determine the basic features of children's literature.

In this study, the works produced by Michael Ende for Children's Literature are examined in terms of their conformity with the basic principles of children's literature and children's literature. In the study, document analysis method, which is one of the qualitative research types, was used. The works of Michael Ende, translated into Turkish, have been researched. A total of 5 books were examined. The research consists of 4 chapters and the books are examined according to two titles as internal structure and external structure.

When the results obtained from the examinations were examined, it was determined that heroes were characters that children could identify with. It was seen that the subjects lead the reader in making sense of life and human. The books examined were found suitable for children's literature in terms of the message it gave. It was observed that language and expression characteristics reflect Turkish consciousness in general. It has been observed that the picture has a facilitating effect on the imagination and estimation of the content.

Keywords: Child, children and literature, child relation, Michael Ende

Birinci Bölüm

Giriş

Günümüzde iletişim alanında yaşanan gelişmeler dilin önemini artırmıştır. Artık dil yalnızca bir iletişim aracı olarak düşünülmemekte toplum, kültür vb. gibi konularla birlikte ele alınmaktadır. “Bir dil, onu konuşan ulusun yaşayış biçiminin, en geniş anlamda kültürünün, dünya görüşünün, tarih boyunca geçirdiği çeşitli evrelerin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkilerin yansıtıcısıdır” (Aksan, 1999).

“Bir dilin en önemli özelliklerinden biri de toplumun sözlü ve yazılı anlaşma aracı olmasıdır. Dil, bireyleri birbirine bağlayan, bir toplumu gelişigüzel bir insan kitlesi olmaktan çıkararak millet haline getiren en önemli öğelerden biridir” (Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy, 2007). Dil insanları bir araya toplayan duygu düşünüş gibi ortak paylaşım öğelerinin ifade edilmesini sağlayan canlı bir oluşumdur ve sürekli gelişir, değişir.

Var olan toplum ne kadar eski dönemlere uzanıyorsa dil ürünlerinin çeşitliliği, zenginliği de o oranda artış gösterir. Toplumların ortak paydaları, yaşamışlıkları dilin şekillenmesinde rol oynamaktadır. “Anadilimizin en eski dönemlerinden bugüne kadar oluşturulmuş çeşitli dil ürünleri, metinleri incelenecek olursa çok zengin bir sözvarlığıyla karşılaşılır. Bu kaynaklarda dilin bütün türetme olanaklarından yararlandığı, bugün unutulmuş birçok eylem kökünün de bulunduğu görülür” (Aksan, 2005).

Bu zengin söz varlığı kapsamında dil denilince dört temel dil becerisi aklı gelir. Dört temel dil becerisinin yanı sıra dil bilgisi de dili etkileyen önemli unsurlardandır. Hepsini birbirini etkileyerek geliştirmektedir. Yakıcı, Yücel, Doğan ve Yelok (2006)’a göre, “İster dil öğrenimi noktasında ana dili olarak, ister dil kazanımı noktasında yabancı dil olarak elde edilen dil yeteneği; okuma ve dinlemeden oluşan anlamaya, yazma ve konuşmadan oluşan anlatmaya dayalı temel becerilere dayanır. Bu dört temel beceri arasında sıkı bir ilişki söz konusudur”.

“Dil, anlama ve anlatma becerilerinin altında kazanılış sırasına göre dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşur. Dinleme ve okuma, anlamaya; konuşma ve yazma da anlatmaya yönelik dil becerilerini oluşturur” (Doğan, 2011).

Anne karnında dinlemeye başlayan okul öncesinde nitelikli kitaplarla buluşan çocuk dört temel dil becerisini okul döneminde sistemli ve planlı bir biçimde edinmeye başlar. Türkçe dersi okuma ve yazmanın dışında konuşma ve dinleme becerilerinin de yer aldığı, öğrenciyi diğer derslere de hazırlayan ve sonraki yaşantısında kullanacağı unsurları kazanacağı bir derstir. Dolayısıyla öğretmenler, kullanacakları her yöntemi ve araç-gereci öğrenciyeye anlamlı bir farkındalık kazandırma adına sistemli ve düzenli bir biçimde uygulamalıdırlar (Ünal, Yeğen 2013).

Dört temel dil becerisi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Birinin gelişimi diğerini de etkiler. Dinleme, okuma, konuşma ve yazma ilişkisine aşağıda yer verilmektedir.

Demirel’e (1999) göre, “Dinleme konuşan kişinin vermek istediği iletiyi doğru olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme becerisidir.”

“Dinleme/izleme iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir” (Millî Eğitim Bakanlığı, 2006).

“Konuşma ise birçok organın birlikte hareketiyle ortaya çıkan karmaşık bir beceridir. Konuşma organlarının en az birinde var olan bir arıza konuşmanın sağlıklı yürütülmesini engeller” (Temizyürek, Erdem ve Temizkan 2012). Konuşma, sadece bazı sözcükleri ses aracılığı ile başkasının kulağına iletme olmadığı gibi, dinleme de sadece işitmek demek değildir. Gerçekte, tüm benliğimizle konuşmakta, “kulağımızla işitip zihnimizle dinlemekteyiz” (Taşer, 2009).

Konuşma eğitiminin ilk olarak ailede çocukluk döneminde atılır. Okulda yapılması gerekli olan şey, yanlışların düzeltilerek bu temelin sağlam oturmasını sağlamak ve bunun üzerine bir şeyler ekleyebilmektir. Bunun için de öğretmenlerin, konuşma gelişiminin her evresini iyi bilmeleri gerekir (Ünal, 2005).

İnsanın anlama ve bilgi edinme yollarından bir diğeri ise okumadır. Okumanın ilk şartı kendi dilini bilmektir. Okumak insanın kavrama ve kavradığı şeyi düşünebilme yönlerini geliştirir. Okuma öğrenme anlayışını analiz ve sentez gücünü, yorumlama ve yeni yargılar verme yeteneğini arttırır. “Düşünen ve

konuşan toplum olmanın yolu kitap okumakla başlar” (Tural, 1992). Okuma, insanoğlunun yaşam boyu sürdürdüğü bir faaliyettir. İnsan okumakla kişilik edinir, geçmiş medeniyetleri ve kültürleri tanıyarak onların deneyimlerinden yararlanıp yaşamını düzene koyar. İnsanın duygu ve düşünceleri okuma sayesinde gelişir ve zenginleşir (Aktaş ve Gündüz, 2010).

Dinleme ve düşündüğünü konuşmanın dışında duygu ve düşüncelerin birtakım sembollerle yazıya aktarılma durumu ise yazma olarak ifade edilmektedir. “Yazma, okuyuculara duygu ve düşüncelerimizi gözlemlerimizden ve bilgi birikimlerimizden istifade ederek güzel, doğru ve etkili biçimde yansıtmaktır. Bu yansıtma sadece bilgi vermekle sınırlı olmayıp aynı zamanda okurların zevk almasını sağlamaya yönelik çok taraflı ve karmaşık bir etkinliktir” (Aktaş ve Gündüz, 2010).

Yazılı anlatım becerisi insanların kendisini doğru ifade edebilmesinde, amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurabilmesinde en etkili araçlardan birisidir. “Türkçe Öğretim Programı’nda insanların kendilerini yazma imkânlarından faydalanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun olacak şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır” (MEB, 2006). Yazma becerisi tek taraflı bir beceri olmadığı gibi bilgi birikimi ve dili etkili kullanabilme oranında paralel olarak yazma becerisi gelişir.

Okuma çocuk edebiyatının aracıdır. Okuma alışkanlığını edinmiş bireyler, nitelikli eserlerle kendini geliştirir. Okunan nitelikli eser ne kadar fazla ise çocuk duygu ve düşünce dünyasını o oranda genişletmektedir. “Okumayı alışkanlık haline getiren bireyler için bilgi, kendini ve evreni anlamlandırmak olarak görülmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse okuma, insanın özgürleşmeye doğru attığı önemli bir adımdır” (Yangil, 2017).

İnsanlar duygularını ve düşüncelerini konuşarak ifade ederler. Konuşarak ifade edilemeyen durumlarda insanın duygu aktarımı için başvurduğu edebiyat devreye girmektedir. “Edebiyat, insana kendini ifade etmede birden fazla alternatif sunan bir ilimdir. Bu nedenle de edebiyatı, insan hayatını kolaylaştıran en önemli unsurlardan biri görüp, çocuğu da bundan haberdar etmek gerekir” (Yılar ve Turan, 2011).

Çocuk edebiyatında muhatap çocuk olduğundan çocuğun tanımına bu bölümde yer verilmektedir. TDK'de (2011) çocuk kavramını “Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak” şeklinde tanımlanmaktadır.

Çocuğun dil gelişimi hem olgunlaşmaya hem de öğrenmeye bağlı olarak ilerler. Çocukların dil gelişiminde annenin ve babanın yanı sıra kitaplar, eğitimciler ve arkadaş ortamları da etkilidir. Okul çevresinin çocukta dil gelişimine iyi yönde katkıda bulunabilmesi için çocuğun psikolojik ve zihinsel olarak okula hazır olması gerekir.

Dil becerilerinin gelişim aşamaları da çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemlerine göre bazı özellikler gösterirler. Her gelişim evresinin kendine has belirgin özellikleri vardır. “Okuma becerisinin basamaklarından çıkmaya başlayan bir öğrenci hem eğitici metinlerin öğretici kaynağından hem de yazınsal metinlerin çok yönlü anlamsal evreninden yararlanma olanağına kavuşur” (Sever, 2010).

Çocuk ve genç okuyucuda okuma sevgisini oluşturmak, okuma alışkanlığını geliştirmek ve okuma kültürü bilinci oluşturmak için nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle çocuğu buluşturmak gerekmektedir. Çocuğun yaşamında kitapla iç içe olabilmelerini sağlamak çocuk açısından önem taşımaktadır. Çocuk edebiyatı kitapları, çocuğa bilgiyi doğrudan veren didaktik uyaranlar değildir. Bu kitaplar, çocuğun gelişim dönemine uygun ve estetik bir amaç doğrultusunda hazırlanmalıdır. Dış yapı ve içerik açısından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun olarak hazırlanan yapıtlar, çocuk ve kitap arasındaki bağın oluşumuna katkı sağlamaktadır. Buradan hareketle Michael Ende'nin 5 kitabı çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenerek çocuk edebiyatına uygunluğu konusunda görüşler belirtilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Çocuk edebiyatı

Çocuk edebiyatının öznesini çocuk oluşturmaktadır. Çocuklar da yetişkin bireyler gibi hayata ve insana dair karmaşanın eserlerde yansıtılmasını ister. Çocuk hayal kurmayı, zıtlıkların farkına varmayı, fantastik öğelerle şaşırtılmayı bekler. Eser bu anlayışa göre oluşturulursa kalıcılığı da yakalamış olur. Edebi metinler okurlarda duygusal bir etki bırakarak okura örtük iletilerle farklı kapılar aralar.

Okuma alışkanlığını devam ettirmesini istediğimiz bir bireye nitelikli kitapların verilmesi onun eleştirel bir bakış kazanabilmesi için gereklidir. Çocuklar için ortaya konulmuş olan edebiyatta okurun edebi zevk kazanabilmesi için çocuk gerçekliğini yansıtabilen nitelikli kitaplarla yüz yüze gelebilmesi bu açıdan önemlidir. "Çocuk resmi dediğimiz zaman nasıl çocuklar tarafından yapılmış resimler akla geliyorsa, çocuk edebiyatı denildiğinde de öncelikle çocuklar tarafından yaratılmış edebiyat akla gelmelidir" (Nas, 2004).

Çocuk edebiyatı ve çocuğa göre edebiyat kavramlarına geçmiş yüzyıllarda daha az önem verilmekteydi. O dönemlerde çocuğu merkeze alan kitapların sayıca az olması bu durumu destekler niteliktedir. Çocuğun ayrı bir birey olduğu ve ona özgü bir edebiyatın olması gerekliliğinin farkına daha sonraları varılmıştır.

Çocuk edebiyatı yazını erken çocukluktan başlayarak ergenlik dönemini de içine alan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirilen beğeni düzeylerini artıran ürünlerin genel adıdır (Sever, 2010).

Çocuk edebiyatı tanımlarından hareketle çocuk edebiyatının temel ögesinin dil olduğu görülmektedir. Dilin ustaca kullanılışı yazarlar aracılığıyla çocuğun duygu ve düşünce dünyasında birtakım etkilere sebep olur. Bu eserler çocuğun bir yandan kavrama ve yorumlama yetilerini geliştirirken bir yandan da eğlendirip sıkmadan iyi vakit geçirmesini sağlar.

"Türkiye'de çocuk edebiyatının gündeme gelişi on dokuzuncu yüzyıl sonlarına rastlamaktadır. Yaklaşık yüz yıllık bir süre içerisinde çocuk edebiyatının özelliklerinin bir bütün olarak tartışıldığı, kavramlarının yerli yerinde ve eğitim amaçlı kullanıldığı kitapların sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır" (Yalçın ve Aytaş, 2005).

Çocuk edebiyatı çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasına, gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmaktadır. "Çocuk edebiyatı yapıtlarının temel amacı; okuma kültürü edinmiş düşünen duyarlı bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu amaç için kitaplar aracılığı ile çocukla yaşam arasında bir köprü kurulur" (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). "Çocuk edebiyatının başlıca temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır" (Sever, 2010).

Okuma her şeyden önce sürekli bir uğraşı haline gelmelidir. Kitabın anlam evreni içerisine bir kere giren çocuk okur o büyülü dünyadan ayrılmak istememelidir. “Okurun bu alışkanlığı edinmesini sağlamadan öğrencilerden boş zamanlarda birtakım kitapları okumalarını istemek onları zevksiz, sıkıntılı bir iş yapmaya yöneltmek anlamına gelir. Bu bakımdan daha okul öncesi yaşlarda okuma ilgisini kamçılama, okuma alışkısını geliştirme için belirli saatler ayrılmalıdır” (Oğuzkan, 2001). Bu nedenle okuma kültürü edinmiş bireylerin gelişmesinde içerik ve dış yapı olarak nitelikli eserlerin genç okuyuculara ulaşabilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de çocuk edebiyatının tarihi gelişimi

Türkiye’de çocuk edebiyatının geçmişi sözlü anlatım dönemi düşünüldüğünde çok eski olsa da bu alanda yapılan bilimsel çalışmalar çok yenidir.

Türk Edebiyatı’na bakıldığında bazı eserlerin hayatımıza Batıdan çevirilerle girdiği görülmektedir. Çocuk edebiyatında da bu durum farklı olmamıştır. “Çocuklar için ilk fabl çeviri örneklerini verenlerin arasında Şinasi, Recaizâde Mahmut Ekrem, Ahmet Mithat Efendi, Muallim Naci sayılabilir” (Aytekin, 2016).

“Edebiyatımızda çocuk edebiyatı malzemelerinin genellikle sözlü dönemde çok gelişmiş olduğu görülmektedir. Bunlar; masal, bilmece, tekerleme, atasözleri Nasrettin Hoca fıkraları olarak evlerde; Karagöz oyunları olarak kahvehane veya toplantı yerlerinde çocuklara sunulduğu bilinmektedir” (Yalçın ve Aktaş, 2005).

Milli edebiyat döneminde çocuğun vatan ve bayrak sevgisi gibi konuları edinebilmesi için çocuk edebiyatı daha didaktik boyutta ele alınmıştır.

Milli Edebiyat dönemine gelindiğinde çocuğun eğitiminin daha bir önem kazandığı görülmektedir. Edebiyatçılar çocuğun eğitiminde edebiyatın bir araç olarak kullanılması gereğini dillendirmeye başladılar. Bunlar arasında en önemli çıkışı yapan Ziya Gökalp'tır. "Türküm, Müslümanım, Uygarım" sözleriyle Türkçülük akımının öncüsü olan Ziya Gökalp fikirleriyle Cumhuriyet dönemine de ışık tutmuş bir düşünürdür (Aytekin, 2016).

Bizde çocuk edebiyatının ilk gelişmeye başladığı dönem Cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye'nin yeni yapılanma sürecinin başladığı döneme rastlamaktadır.

Yeni Türk alfabesinin kullanılmaya başlamasından ve Türk Dil Kurumunun kurulmasından sonra çocuk edebiyatı alanında gelişmelerin başladığı görülmektedir. “O dönemin zevkle okunan yazarları arasında Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Enis Behiç Koryürek’in şiirleri ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar, Falih Rıfkı Atay ve Reşat Nuri Güntekin’in düzyazı türleri sayılabilir” (Güleryüz, 2006).

Çocuklarda gelişim dönemleri ve özellikleri

Çocuğa göre olan kitaplar zamanla artış göstermiştir. Günümüzde sayıca fazla eser olmasının yanı sıra nitelik olarak da çocuğa göre olması önem kazanmıştır. İşte bu noktada hem içerik olarak hem de dış yapı olarak kitapların incelenip daha sonra çocukla buluşturulması konusu önemli hale gelmiştir.

Bu açıdan çocuklarda gelişim dönemleri ve özellikleri aşağıdaki şekilde ele alınmıştır.

Duyusal – motor dönemi (0-2)

Bebek, bu dönemde dış dünyayı keşfetmek için duyularını ve motor becerilerini kullandığından bu döneme duysal (motor) adı verilmektedir. Bütün bebekler doğduğu andan itibaren refleksif davranışlara sahiptirler. Yeni doğan bir bebeğin dudaklarına dokunulduğunda emmeye başlar; elinizi avucuna koyduğunuzda yakalar. Bu refleksler, çocuğun ilk biliş şemalarını oluşturur. Başlangıçta kendisini diğer nesnelere ayıramayan bebek, bu ilk şemaları, (emme, tutma, yakalama vb.) yoluyla kendi vücudunu keşfetmeye çalışır. Daha sonra, diğer nesnelere etkinliklere başlar. Çıngırak, fincan vb. nesnelere tutar, emer, vurur. Onları, kendisinde var olan şemalarla tesadüfen keşfeder (Demirel, 2010).

İlk biliş şemalarını oluşturan çocuk kitapla etkileşim halinde olduğunda hafızasında kitaba dair keşfettiği durumları tutar. Bu dönemde emme, tutma, yakalama yoluna başvurduğu için kullanacağı kitapların bir oyuncak gibi yanından ayırmayacağı boyuta sahip olması ve sağlam olması gerekir.

“Bu dönem çocukları ile ilgili olarak daha çok görselliği, işitselliği ön plana çıkaran dil çalışmaları yapılabilir; çocuklara resimli kitaplar, dayanaklı oyuncaklar verilerek ninniler, masallar dinletilip duysal ve bilişsel dünyaları beslenebilir” (Güleryüz, 2006).

İşlem öncesi dönem (3-7)

Bu dönemde görsellerden fazlaca yararlanılmalıdır. Çocuk resimlere bakarak kitap ile ilk etkileşimini gerçekleştirecektir. Görsellerde kullanılan resimlerde çocukla kitap arasında bir bağ kurulmasına yardımcı olacaktır.

Bu dönemde genellikle 3-6 yaş arasındaki çocukların oyun oynama eğilimleri fazladır. Çocuklar işlem öncesi dönemde olmaları sebebiyle daha çok imgesel oyunları tercih ederler. “Çocuk okul öncesinde kavramlara ilişkin ön bilgiler edinerek kendince ön kavramlar oluşturur. Bu sebeple okunulacak kitaplarda daha çok görsel içeriği olan kitaptan hareketle hikâyeyi tamamlayabileceği eserler kullanılmalıdır” (Nas, 2004).

Demirel (2010) işlem öncesi dönemi ikiye ayırır;

- **Sembolik dönem ya da kavram öncesi dönem:** Bu dönem İki dört yaşlarını kapsar. Çocukların dili bu yaşlarda çok hızla gelişir fakat geliştirdikleri kavramlar ile kullandıkları sembollerin anlamları kendilerine özgüdür; çoğu zaman gerçek değildir. Çocuk, sembolik oyunlarda yetişkinleri ya da çevresindeki olayları taklit ettikleri gibi oyunu tamamen kendine özgü sembollerle de oynayabilir. Bir özellik bakımından farklı olan nesnelerin farkını fark edemezler. (Örneğin; yeşil üçgenlerle yeşil kareleri bir arada gruplayabilir.) Mantık yürütmede tümevarım ya da tümdengelim yollarını kullanamazlar. Mantıkları değişken ve yüzeyseldir. Tek yönlü düşünürler. Örneğin, kedi dört bacaklı ve tüylü, küçük bir hayvandır. Bu da dört bacaklı, küçük ve tüylü bir hayvan, o halde bu da kedidir, diyebilir.
- **Sezgisel Dönem:** Bu dönem ise 4-7 yaş aralığını kapsar. Çocuklar bu dönemde mantık kurallarına uygun düşünebilme yerine, sezgilerine dayalı olarak akıl yürütürler ve problemleri sezgileriyle çözmeye çalışırlar. Dil ise hızla gelişmekte, yaşantılar yoluyla kazanılan davranışların sembolleştirilmesine yardım etmektedir. Bu dönemde çocuklar, henüz üst düzeyde sınıflama yapamazlar, örneğin; nesnelere biçimlerine ya da renklerine göre sınıflayabilirler. Fakat ilişkilerinin tam olarak farkında değildirler.

Bu dönemde çocuklar hikâyeleri görseller aracılığıyla tamamlamaya çalışırlar. Bu sebeple kitaplardaki metin resim oranı buna göre verilmelidir. Ayrıca hikâyeyi görseller aracılığıyla tahmin edebilmelidir.

Somut işlemler dönemi (7-11 yaş)

Çocuklar, bu dönemde nesnelere bazı özelliklerine göre sınıflayabilirler. Örneğin nesnelere uzunluklarına, genişliklerine, ağırlıklarına vb. göre düzenleyebilirler. Bu becerileri kazandıktan sonra geçişleri ve dönüştürmeleri daha kolay yapabilirler. Örneğin;

Songül, İlknur'dan uzundur. İlknur da Gökçe'den uzundur. Bu grupta, en uzun kişinin kim olduğunu somut işlemler dönemindeki çocuklar kolaylıkla bulabilir (Demirel, 2010).

Kitaplarda verilen görsellerde büyüklük küçüklük algılamalarını yapabilirler. Görseller kendi boyutlarıyla verilmeye başlanabilir. Bu dönemde soyut kavramlar fazla kullanılmamalıdır.

“Bu dönemde çocukların okuyacağı kitaplar gelişim dönemine elverişli olmalıdır. Kitaplarda kullanılan kavramlar çocuk dünyasına çocuk dağarcığına elverişli olmalı, soyut kavramlar çokça kullanılmamalıdır” (Güleryüz, 2006).

Soyut işlemler dönemi (11- 16 yaş)

“Bu dönemde tümevarım ve tümdengelim yoluyla akıl yürütme gözlenir. Çocuklar soyut kavramları anlayarak etkili bir şekilde kullanabilirler. Bu dönemde çocuklar, çeşitli ideal fikirleri, değerleri, inançları geliştirmeye başlar. Toplumun yapısıyla, felsefesiyle, politikayla ilgilenirler” (Demirel, 2010).

Kız ve erkek okuyucular kendini tanımaya yönelik olarak farklı konularda yazılmış olan kitapları tercih edebilirler. Cinsiyet ayrımı kesin şekilde belirlenmiştir.

Yalçın ve Aytaş' a (2005) göre bu yaşlara hitap edecek eserler;

- Okunacak eserlerde cümleler 7 ya da 10 sözcükten oluşmalıdır.
- Metinler, anlamını bildikleri 700 sözcüğü geçmemelidir.
- Yalın, sade bir dil kullanılmalıdır. Aynı zamanda mecazlar ve benzetmelerle birlikte bütün zaman ekleri kullanılabilir.
- Kızlar sevgi, bağımlılık, özveri konularını işleyen duygusal eserler, sanat değeri olan kitap ve dergiler; erkekler ise soyut, duygusal düşünceye dayalı eserlere, gazetelerdeki güncel olaylara, spor yazılarına ilgi duyarlar.
- Cinsiyet ayrımının kesin hatlarıyla belirlendiği bu dönemde karşı cinse ilgileri ve sanata olan eğilimleri artar.

Ergenlik dönemi

“Hem psikolojik hem de fizyolojik değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Ergenlik cinsel olgunlaşmadan ileri gelen kişiliğin yeniden düzenlenme aşaması gibi görülür” (Bruno: 24; Akt. Aytekin, 2016).

Ergenlik dönemi hem psikolojik hem de fizyolojik değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde kitaplar gençlerin en yakın dostudur. Arkadaşlık ilişkilerinin

bu dönemde belirgin olması sebebiyle iletişimin önemini vurgulayan konulara değinilebilir.

Bu döneme hitap ederek yazılacak kitaplar daha çok çocuğun kendini tanımasına ve kendini ifade etmesine yönelik nitelikte hazırlanmalıdır. “Kitaplar mesleklerin duygusal dünyaya hitap eden sanat çalışmalarıyla öğrenilmesine yardımcı olmalıdır ve kitapların buluşçuluğa (keşifçi-kâşif), takım çalışmalarına elverişli olması gerekir” (Güleryüz, 2006).

Çocuk kitapları

“Çocuk kitapları erken dönemden başlayarak çocukların duyu algılarına hitap eden, kavramsal gelişimlerine katkı sağlayan önemli bir uyarandır. Görsel ve dilsel öğelerle çocukları duymaya, düşünmeye düş kurmaya isteklendiren özellikler taşır” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).

“Çocuk kitaplarının çocuğun gelişim dönemlerine uygun nitelikte hazırlanması önemlidir. Görsel öğelerin konu ile ilişkili ve zihinde ilişki uyandırması gerekir. Çocuk kitaplarında yazar, kural ya da kurallar koymaktan yaptırımcı yargılar kurmaktan çok özellikle çocukların gelişim özelliklerini göz önünde bulundurarak onlara sebep-sonuç ilişkisi ile anlamlandırabilecekleri yaşam kesitleri sunmalıdır” (Sever, 2010).

Kitaplar yaşamın gerçekleriyle iç içe olmalıdır. Tamamen hayal dünyasında ya da tamamen gerçeklerden hareketle değil çocuk gerçekliğinden yola çıkılmalıdır.

Çocuk ilköğretime başlamasıyla birlikte karşısında oyuncak yerine geçen kitapları bulur. Bu dönemde hem okuma yazma becerisini geliştirecek hem de çocuk gerçekliğine yanıt verebilecek kitaplarla iletişim halinde olması önemlidir. Ailesi ve öğretmenleri tarafından bu aşamada önerilen kitapların niteliği eğitim öğretim hayatlarında kitaplara karşı tutumlarına etki etmektedir.

Çocuklar kitapların kahramanı olarak seçtikleri kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını benimseyerek kahramanların davranışlarından, fiziksel ve ruhsal özelliklerinden etkilenirler. Bu modeller çocuk gerçekliğine uygun olarak kendini tanıma, önemli olduklarına inanma, başkalarına saygı duyma gibi konularda önemli yaşantılar kazanmalarında etkili rol oynamaktadırlar.

“Çocuk kitapları çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı gerçekçi açıdan (çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde) tanıtılmalı; çocuğun bunlarla bütünleşmesini sağlamalıdır” (Sever, 1995). Çocuk kitapları hazırlanırken çocuğun

duyarlılığının evrensel boyutları dikkate alınmalıdır. Her türde yazınsal metinleri okumaya açık oldukları göz önünde bulundurulmalıdır. Kitaplar çocukların her zaman ulaşmak isteyeceği yalnızlığını giderebileceği arkadaş olma görevini üslenmektedir.

Çocuk edebiyatının temel öğeleri

Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri

Boyut (büyüklük)

“2-6 yaş döneminde önemli olan çocuğun hızla gelişen ilgi ve deneyimlerine farklı boyutlardaki kitaplarla yanıt verebilmek; onların kitaba yönelik ilgilerini sürekli kılabilmektir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).

Küçük boyutlu resimli öykü kitapları çocukların bireysel olarak kullanımları için daha uygundur. Normal ve daha büyük kitaplar ise, kitabın gruba okunmasında kolaylık sağlar. Çocukların kitaplık oluşturmaya yönelik olarak aynı boyutlu kitapların kullanılması okul çağında önemlidir.

“Ana sınıfında kitaplar A4 (21 x 29), daha sonraki sınıflarda ise B5 (14x21) boyutunda olabilir. Ağırlık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine elverişli olmalıdır” (Güleryüz, 2006).

Kâğıt

Kullanılan kâğıt gözü yormamalıdır. Kâğıt rengi olarak gözü yormayan beyaz renk kullanılmalıdır. Kâğıdın kalitesi okuyucunun uzun süre kitapla etkileşim halinde olmasında belirleyicidir. Bu sebeple dayanıklı kâğıt kullanılmalıdır. 1. sınıf hamur kâğıt daha çok tercih edilen kâğıt sınıfıdır.

“Çocuğa göre yazılan kitaplarda kullanılan kâğıt, mat ve dayanıklı olmalıdır. Sayfalarda, resimlerin ve yazıların üst üste binerek birbirine karışması, renklerin dağılması, harflerin net okunamaması, çocuğun kitaba duyduğu saygıyı da olumsuz biçimde etkilemektedir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).

Kapak

“Kapak resmi ve tasarımının, çocuğun beğenileri üzerinde yaratacağı görsel etki, çocuklarda kitaba ilişkin olumlu duygular uyandırmaktadır. Kapak kâğıdı sağlam kalın bistol kartondan oluşmalı kapağın yıpranmasını engellemek için

üzerine lak ya da selofan kaplanmalıdır” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).

Kitap kapağı resmi çocuğu kendisine çeken ilk görsel uyarandır. Çocuğun dikkatini çekebilmeyi başarmış kitap kapakları okuma sürecine geçişte ilk etkindir.

“Kitabın kapağını hazırlayan kişi en uygun görsel ifadeyi yaratmak için, kitabı temsil eden kapağı başka bir sayfada bulunan resim veya motiften de seçebilir. Özellikle okulöncesi çocukları için en iyi cilt kapağı, bez ya da mukavvadan yapılandır. Bazen kapak bez ve kâğıt kombinasyonundan da oluşabilir” (Stevvig, 1988; Arbuthnot ve Sutherland, 1972; Akt. Güleç ve Geçgel, 2006).

Kitap kapağı çocuğun uzun süre kullanabileceği dayanıklılıkta olmalıdır. Çocuk okur süre olarak daha fazla bir arada kalabileceği kitapları tercih edecektir.

“Kapak kitabın dayanıklılığını arttıran başlıca unsurlardan biridir. Hatta kapak kitabın reklâmını yapan, onu cazip hale getiren bir posterdir” (Harms ve Lettovv, 1989 Akt. Güleç ve Geçgel, 2006).

Ciltleme

Çocuklara hitap eden kitapların sağlamlığı sadece kapağın sağlamlığı ile ölçülmemektedir. Ciltleme yöntemi de dayanıklılık açısından önemlidir. Sağlam bir ciltleme yapılması kitabın dayanıklılığı için oldukça önemlidir. İplik dikiş metodu sağlam bir yöntem olduğu için daha küçük sınıflarda bu yöntem tercih edilebilir. İplik dikiş ve tutkal yöntemi bir arada kullanılmalıdır.

Yapıştırma ve tel dikiş kullanılan kitaplarda dağılma oluşabilir. Bu dağılmaları engelleyebilmek için iplik dikiş kullanılması uygundur. Oluk üzerinden geçen resmin iki yarısının bölümlerinin oluk arasında eşleştirilmesi gerekir.

İlköğretim çağına (7 – 11 yaş) yönelik kitaplarda ciltleme Güteryüz’e (2006) göre “ana sınıfı, ilköğretim birinci kademe sınıflarında (özellikle 1., 2., 3. sınıf) kitapların ciltlemeleri, çocukların sinir-kas eşgüdümü yeterince gelişmediğinden dayanıklı ve dikişli olmalıdır.”

İlköğretim öğrencileri (7 – 11 yaş) kitabı sadece okunacak bir kitap olarak değil aynı zamanda oyun ihtiyaçlarını karşılayacak bir oyuncak gibi görmektedirler. Bu nedenle sürekli yanlarında taşıyacakları için sağlam olması gerekir.

“Kitapların ciltlenmesine gösterilen dikkat, kitabı çocuğun uzun süre kullanabileceği bir görsel ve dilsel araca dönüştürür. Tel zımbanın yerine sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli ciltleme yöntemi tercih edilmelidir (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).”

Sayfa düzeni

Resim metin ve sayfa kenarındaki boşlukların bir bütünün parçası olarak göze hitap eden bir uyum yaratması kitabın çocuk okuyucuların okunma isteğini artırmaktadır.

Sayfa düzeninin çocukta okumayı zorlaştıracak bir duruma sebep olmaması gerekir. Bitişik ve sıkışmış harfler satırların takip edilmesini zorlaştırır. Metnin kısa, öz olması okulöncesi çocuklarının algılaması açısından çok önemlidir. Yazının başladığı paragraf her sayfada aynı olmalıdır. Sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılması okuma alışkanlığı kazanılması konusunda önemlidir.

Harfler

“Okul öncesi dönemdeki çocuklara hitap eden kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan eserlerde ise 18, 16, 14 punto boyutundaki harflerin kullanılması yeğlenmelidir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).

“Resimli çocuk kitapları genellikle çocuklara yetişkinler tarafından okunduğu için harf karakteri ve puntunun önemi yokmuş gibi düşünülebilir. Buna rağmen bazı resimli öykü kitapları çocukların okumaya başladıkları ilk kitaplar oldukları için harf karakteri ve punto önem kazanmaktadır” (Cass, 1984; Akt. Güleç ve Geçgel, 2006).

Yazı sitili de okumayı kolaylaştıracak biçimde seçilmelidir. Süslü ve harflerin birbirinin içine girdiği puntolar tercih edilmemelidir.

Resim

“Resim, yazarın dünyasında yarattığı içeriği, görünür kılan bir ögedir. Yalnızca kendi diliyle bir anlamsal dünya yarattığı gibi, bir yazarın kurgulamış olduğu yaşam durumunu da görsel bir biçime dökülebilir” (Sever, 2010).

İçerikte yer verilen resimler sayfalarda anlatılan konu ile uyumlu olmalıdır. Konu dışı yer verilen resimler çocuğun dikkatini dağıtarak kitabın sürükleyiciliğine gölge düşürmektedir.

“Türkçe öğretiminin karmaşık ve soyut olan konularının öğretiminde karikatür gibi görsel araç gereçlerden faydalanılmalıdır” (Melanlıoğlu, Tayşi ve Özdemir, 2012).

2-3 yaşındaki çocukların kitaplarındaki resimler, çocukların görsel eğitiminin ilk önemli uyarıdır. Resimlerin görme duyusunu etkilemesi, çocuğun ilgisini uyandıracak yalın özellikler taşıması gerekir. Çocuklar 3-4 yaşından başlayarak üçte ikilik resim oranının, üçte birlik yazı oranıyla desteklendiği kitaplarla buluşturulmalıdır. 5-6 yaşlarındaki çocuklar, kitaplarındaki resimlere bakarak kendilerince masallar, öyküler uydurabilmelidir. 8- 9 yaş grubundaki çocuklara alınacak kitaplarda üçte ikilik resim oranı yerini yazıya bırakmalı; 9-10 yaşından başlayacak çocuklara sunulacak kitaplarda yazılı metin oranı gittikçe artırılmalıdır (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007).

Çocuk kitapları için resim yazı oranı şu şekilde olabilir:

- Ana sınıfında, ünitelere göre tamamen resim ağırlıklı olabileceği gibi, her resmin altına birer cümlelik yazılar da yazılabilir,
- İlköğretim birinci sınıfta, 1/4 yazı, 3/4 resim,
- İkinci sınıfta, 2/4'ü yazı, 2/4'ü resim,
- Üçüncü sınıfta 3/4'ü yazı 1/4' ü resim,
- Dört ve beşinci sınıflarda yazı çoğaltılabilir, resim azaltılabilir. Altı, yedi ve sekizinci sınıflarda metni açıklayıcı resimler eklenebilir (Kıbrıs, 2000; Akt. Gülerüz, 2006).

“Resimli öykü kitaplarında metnin düzenlenmesi genel bir konudur. Okumayı zorlaştıran herhangi bir engelin yüzey üzerinde bulunmaması gerekir. Resim üzerinde bulunan yazılar resmin anlaşılabilirliğini etkilemektedir. Harf karakterinin seçimi çocukların yaş düzeylerine göre değişmektedir” (Özcivelek, 1991).

Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri

Kahramanlar

Çocuk okur eserden kendisine yakın göreceği bir kahramanı benimseyebilir. Kahramanın özellikleri itibariyle iyiyi, güzeli ve kahramanlığı yansıtmalıdır. Çocuk okur kitabın evrenine girdiğinde kahramanla bütünleşir.

Çocuk romanlarında, hikâyelerinde, masallarında ve anlatılarında yer alan hayvan, bitki ve nesnelerin çoğu zamanla insanlar gibi hareket ettirilerek, konuşturularak

kişileştirilir. Hayvanların ve nesnelerin insan gibi davranışta bulunması, düşünle gerçeği iç içe geçirmiş olan çocuklar için tanıdık bir dünyanın kapılarını aralar. Düşlerinin önemsenmesi, düşlerini gerçekleştirilmesi; onları anlatının mesajlarıyla baş başa bırakır (Sever, 2010).

Karakterin karşılaştığı problemler ve bu problemler karşısında üretilen çözümler hikâyenin konusunu oluşturur.

Karakterler, fiziksel tanımlamalarla daha etkin olabilir. Karakterin söyledikleri, yaptıkları, başkalarıyla ilişkileri ve başkalarının onun hakkındaki konuşmaları kişiliğinden parçalar verir. Eğer anlatılan ana karakter ise, dinamik bir rol oynamalıdır. Karakterde ortaya çıkan değişiklikler akla uygun olmalıdır. Karakterizasyon, karakterin çeşitli özelliklerini içermelidir. Çünkü bir veya iki özelliğinin üzerinde durulması daha çok karikatürlerde bulunan tek yönlü bir betimlemedir (Arbutnot and Sutherland, 1972; Akt. Güleç ve Geçgel, 2006).

Çocuk yayınlarında az sayıda kahraman bulunması faydalıdır. Çok küçük çocuklar için bir veya iki kahraman yeterli olacaktır. Örgü karmaşıklaştıkça okuduğunu anlama da güçleşecektir.

Konu

“Çocuk edebiyatının konu çerçevesini belirleyen temel etmenin çocuk gerçekliği olduğu söylenebilir; fakat türü ne olursa olsun seçilen konu bir metnin niteliğini belirlemez. Konu sanatçının okurla paylaşmak istedikleri için yalnız bir araçtır” (Sever, 2010).

Çocuk kitaplarında ele alınan konular genellikle eğlendirici ve çocuğu sıkmayan bir konu olmalıdır. Çocuklar için konu yaş seviyesine ve ilgi alanlarına uygun olarak seçilmelidir.

“Çocuk kitaplarında, milli değerlere de önem verilmelidir, onların demokratik anlayışa ve saygın bir kişiliğe sahip olmasına özen gösterilmelidir” (Yalçın ve Aytas, 2005).

Mesaj

“Öğretmek amacı ile hazırlanan bir çocuk kitabında temel amaç çocuklara, öncelikle bilgiyi vermek, onların doğrudan öğrenmelerini sağlamaktır” (Sever, 2010).

Tema öykünün gerekli bir parçası olmalı fakat öyküyü çok fazla etkilememelidir. Hikâyenin sonunda iletinin anlaşılıp anlaşılmadığına yönelik

soruların sorulmasına gerek yoktur. Çünkü dolaylı olarak çocuk iletiyi kazanacaktır.

Dil ve anlatım

“Sayışmacalar, oyun tekerlemeleri; ses yinelemeleri, kafiyeli yapıları ve söz oyunları gibi özellikleri ile çocuğun gülmece dünyasının sanki dışı vurumu gibidir” (Sever, 2010).

Dil ve anlatım açısından çocuğun dikkatini daima uyanık tutabilecek sayışmacalara ve tekerlemelere çocuğa hitap eden kitaplarda yer verilmelidir. Bu sayede çocuk kitabı sıkılmadan okumaya devam edecektir.

“Eğitim argümanlarının zenginleştirilmesi, sıradanlığın ve tekdüzeliğin önüne geçerek öğrencinin sıkılmasının önüne geçecektir. Bilmeceler ilgi çekici anlatımları, şiirsel yapıları, akılda kalıcılığı ve işledikleri konular itibariyle eğitim argümanları arasında tercih edilmesi gereken bir yapıya sahiptirler. Bu yapısı itibariyle hem öğrenmeyi kolaylaştıracak hem de kalıcılığı sağlayacaktır” (Yangil ve Kerimoğlu, 2014).

Plan

“Bir kitabın yazılmasında temel olan, kitabın kendine özgü bir dokusunu sağlayan kitabın planıdır. Genellikle kitaplarda giriş, gelişme ve sonuç olmak üzere üç temel bölüm vardır. Her bölüm birbiriyle ilişkili olmakla birlikte birbirinden farklı özellikler taşımaktadır” (Güleryüz, 2006). Kitaplarda geriye dönüşler yerine olaylar sırası ile verilmelidir. Giriş, gelişme ve sonuç bütünlüğüne dikkat edilmelidir.

Çocuk kitaplarının dayanması gereken eğitsel ilkeler

Sever'e (2007) göre çocuk edebiyatı ürünlerinin dayanması gereken bazı temel ilkelere aşağıda yer verilmiştir.

- Eserlerde, çocuk dünyasının içtenliği ile anlatım dünyasının doğallığı buluşturulmalıdır.
- Yazar, anlattığı ve kurguladığı olaylarda, çocuklarla arkadaşlık kurmayı başarabilmelidir.
- Eserler, çocukların anlamlandıramayacağı ya da hayata geçiremeyeceği sorumlulukları yüklememelidir.
- Kitaplarda okurların terimsel gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım tercih edilmeli, çocuklara Türkçemizin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir.
- Eserlerdeki resimler, çocukların beğeni ve algılama düzeyine elverişli olmalı, metnin mesajına görsel bir çeşitlilik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını pekiştirici özellikler taşımalıdır. Kahramanların dışsal portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine elverişli biçimde çizilmeli; resimler kahramanların temel özelliklerini

(şişman, zayıf, uzun saçlı, kısa boylu, sinirli, uysal vb.), yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara duyumsatabilmelidir.

- Eserler, dilsel ve görsel taraflarıyla çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir.
- Eserlerde şiddet olgusuna yer verilebilir. Ancak olay kurgusu çevresinde çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak yer verilen şiddet öğeleri, çocukların şiddete karşı neler yapılabileceği konusunda bir anlayışı da beraberinde barındırmalıdır. Özellikle çocuklara demokratik yaşamın önemi ile bireysel ve toplumsal ilişkilerdeki problemlerin çözümünde kullanılacak yöntemin "iletişim" olduğu gerçeği sezdirilmelidir.
- Eserler çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinmelerine elverişli olarak insan ve yaşam gerçekliğini anlamlandırmasına katkı sağlamalı. Her şeyden önemlisi de çocuk ile hayat arasında güçlü bir bağ oluşturmalıdır. Özellikle, çocuğun kendisini özgürce gerçekleştirmesine (düşünmesine, düşlemesine, gülmesine, eğlenmesine, imge üretmesine vb.) fırsat sağlayacak yaşam durumları, dilin anlatım ustalığı ile kurgulanarak çocuklara verilmelidir.
- Eserlerde yazar tarafından kurgulanan gerçek yaşam durumları çocuklar tarafından, okuma sonrasında kendi gerçekliklerine dönüştürülebilmeli; başka bir deyişle yazarın paylaşmak istedikleri çocukların yaşam ve anlam gerçeğinden kopuk olmamalıdır.
- Eserler, çocukları okumaya özendirerek bir dizayn anlayışını yansıtmalıdır. Çocuklar kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı, kitabın dış yapı (biçimsel) özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelidir.
- Çocuk edebiyatının temel amacı çocuklara dilin ve resmin olanaklarıyla kurgulanmış yeni yaşamlar sunmak olmalı, sunulan yaşantılardan çıkarımlar yapma sorumluluğu ise çocuğa bırakılmalıdır.

Michael Ende'nin hayatı ve eserleri

Michael Andreas Helmuth Ende (12 Kasım 1929, Garmisch-Partenkirchen - 28 Ağustos 1995, Filderstadt), Alman kökenli fantastik çocuk kitapları yazarıdır. Bitmeyecek Öykü ile dünya üzerinde milyonlarca çocuğu büyüleyen Michael Ende'nin yazar olarak ilk büyük başarısı, çocuklar için yazdığı Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas (Jim Knopf und Lukas der Lokomotivfuehrer) eseridir. Bu kitabın devamı niteliğinde olan Cim Düğme ve Vahşi On Üçler ile Momo adlı kitapları da bulunmaktadır. Yazarın çalışmaları kırktan fazla dile çevrilmiş yirmi milyondan fazla satmış ve sinema, sahne oyunları, opera ve sesli kitaba uyarlanmıştır.

Ende, 12 Kasım 1929'da Almanya'da Garmisch-Partenkirchen'de dünyaya gelmiştir. Gerçeküstücü bir ressam olan Edgar Ende ile fizyoterapist Louise Bartholomew Ende'nin tek çocuğudur. Altı yaşındayken ailesiyle birlikte Münih'in

kuzeyinde sanatçıların yoğun olarak yaşadığı Schwabing ilçesine taşınmışlardır. Büyüdüğü bu edebi ve sanatsal yönden zengin ortam daha sonra yazılarını etkilemiştir.

1936 yılında babasının işi Nazi yönetimi tarafından "dejenere" olarak ilan edilip yasaklanmıştır. Bu yüzden babası gizli çalışmak zorunda kalmıştır. İkinci dünya savaşının ağır dehşeti çocukluğunu etkilemiştir. Münih'e ilk hava saldırısı gerçekleştiğinde on iki yaşlarındadır.

1945'te on altı yaşındayken askere çağrılınca eğitimini sürdürdüğü Waldorf okulundan ayrılarak savaştan sonra 1948-1950 yılları arasında bir drama okuluna katılıp aktörlük yapmıştır. Savaşın etkisi ile skeçler ve kısa oyunlar yazmıştır. Münih Halk Tiyatrosu'nda yönetmenlik ve Bavyalı bir yapım şirketi için film eleştirmenliği yapmıştır.

1952 yılında bir yılbaşı partisinde tanıştığı Ingeborg Hoffman ile 1964 yılında Roma'da evlendi. Hoffman hümanist değerleri sürdürmek için kararlı bir örgüte, Hümanist Birliğine katılmak için Ende'yi teşvik etmiştir. Birlikte insan hakları için çalışmışlardır. Eşinin rehberliğinde çeşitli gruplarla tanışmıştır. 1985 yılında Hoffman'ın ani ve beklenmedik ölümüyle Ende, İtalya, Casa Liocorno'daki evlerini satarak Münih'e dönmüştür.

1992 yılında, Ende'ye mide kanseri teşhisi konmuştur. İki yıl süren tedavi sonunda 28 Ağustos 1995'te hastalığa yenik düşerek 64 yaşındayken Filderstadt'ta yaşamını yitirmiştir.

Yazın hayatına 1950'lerde kabare senaryoları yazarak başlayan Ende'nin en çok ses getiren kitabı 1979'da yayımlanan Bitmeyecek Öykü adlı romanıdır. Roman 30'dan fazla dile çevrilmiştir ve uluslararası alanda çok satanlar listesine girmiştir. Ayrıca Momo adlı kitabı da büyük yankı uyandırmıştır. Kitabında zamandan bahseden yazar, bu romanın hikâyesini birinden duyduğunu, duyduklarını hiç değiştirmeden bize aktardığından bahseder.

Ende, 20. yüzyılın en popüler Alman yazarlarından biridir. Genelde çocuk kitaplarındaki büyük başarılarından söz edilse de yetişkinler için de kitaplar yazmıştır. Ende "Hikâyelerimi içimdeki çocuk ve hepimiz için anlatıyorum" ve "benim kitaplarım 8 ve 80 yaş arasındaki tüm çocuklar içindir" demiştir.

İlgili araştırmalar

Bu bölümde Türkiye’de yapılmış araştırmalar incelenmiştir. YÖK Tez Merkezi Veri Tabanı’na çocuk edebiyatı sözcüğü yazıldığında 151 adet tez karşımıza çıkmaktadır. Özet arama kısmında yine çocuk edebiyatı sözcüğü yazıldığında üniversitelerin eğitim fakülteleri ile diğer alanlar dâhil toplam 435 yüksek lisans ve doktora tezine ulaşılmıştır (Son Erişim: 20.05.2019). Michael Ende’nin eserlerine yönelik bir çalışma ile karşılaşılmamıştır.

Tezler

Michael Ende’nin eserlerine yönelik herhangi bir çalışma olmamakla birlikte farklı yazarların eserlerinin çocuk edebiyatına uygunluğu açısından ölçütlere göre incelendiği çalışmalar ele alınmıştır.

Karadeniz (2019) “Behiç Ak’ın Çocuk Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi” Bu çalışmada Behiç Ak’ın " Gülümseten Öyküler" dizisindeki on hikâye kitabı incelenmiştir. Çalışma materyallerini Behiç Ak’ın " Gülümseten Öyküler" dizisindeki çocuk hikâyeleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri literatür taraması, doküman analizi, gözlem ve anket yöntem ve teknikleriyle elde edilmiştir. Araştırma başında, literatür taraması yapılmış, çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitimi ile ilgili kaynaklar taranmıştır. Bu çalışmaların ardından, Behiç Ak’ın çocuk hikâyeleri ele alınarak çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle uyumluluğu incelenmiştir.

Gökmen (2017) “Ödüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmada ödül almış çocuk edebiyatı yapıtlarını çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelemiştir. Çocuk edebiyatının temel öğeleri yönünden çocuğa seslenen ödüllü öykü ve romanları incelemeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Yapılan incelemelerden elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında, ödül almış çocuk edebiyatı yapıtlarının karakterlerinin çocukların özdeşim kurabileceği kahramanlar olarak kurgulandığı; konularının çocuk okurun yaşamı ve insanı anlamlandırmasına katkıda bulunabileceği; iletilerinin okura insan yaşamını erdemli kılan anlamlı değerleri sezdirebileceği; dil ve anlatım özelliklerinin genel olarak Türkçenin sözvarlığını ve varsıllığını sezdirebilecek öğelerle

yapılandırıldığı; resim özellikleri bakımından okurun düş kurmasına ve resim yapmasına olanak sunabileceği belirlenmiştir.

Tekin (2017), “Süleyman Bulut'un Çocuk Kitapları'nın Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmasında kitapları içsel öğeler ve dışsal öğelerin başlıklarına göre nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla incelemiştir. Seçtiği yazarın Şubat 2017 tarihine kadar yayımlanmış 37 çocuk kitabını kullanmıştır. İç ve dış öğeler temel alınarak ders kitaplarında kullanılabileceği ve estetik zevk verecek kitaplar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Doğan (2015) “Sevim Ak'ın Çocuk Kitapları'nın Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Yönünden İncelenmesi ve Türkçe Eğitime Katkısı” isimli araştırmada veri inceleme yolu olarak doküman incelemesine başvurmuştur. Sevim Ak'ın doksan dört hikâyesi ve on romanını konu edinmiştir. Kitaplar rastlantısal olarak seçilmiştir. Araştırmanın verileri literatür taraması ve doküman inceleme yöntemleriyle elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda eserlerin Türkçeye katkıları gözlemlenmiştir.

Yardımcıel (2015) “Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Aysel Gürmen'in Eserleri Üzerinde İlettiği Değerler Bakımından İncelemeler.” Bu araştırmada Aysel Gürmen'in 30 kitabı incelenmiştir. Doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak bu kitapların gerek verdiği mesajlar bakımından gerekse milli bilinç oluşturma ve kazandırma açısından önemli olduğu kanısına ulaşılmıştır.

Kaplan (2013) “Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler” isimli çalışmada Hidayet Karakuş'un çocuklar için yazdığı hikâye ve romanları incelenmiştir. Çocuk edebiyatı alanındaki bu eserlerde bulunan ahlaki, manevi ve karakter geliştirici iletilerin tespit edilmesi bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Öncü (2011) “Mavisel Yener'in Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması.” Adlı çalışmada yazarın49 kitabının bulunduğunu belirterek yazarın öğretici nitelikten çok iyi kitaplar üretme kaygısında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yazarın sonucu tahmin edilebilir olan metinlerle çocukları düşündürmeyi amaçladığı anlaşılmıştır. Yazara göre, öğüt verici içerikler gibi salt bilgi veren kitaplar çocuğun

kitapla bağıını gittikçe koparacağını göstermiştir. Ayrıca işin sanatsal yanı ve eserlerde dilsel durumlar hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Erşahin (2009) “Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Çağdaş Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi Ve Eğitsel Öneriler” isimli çalışmasında, ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı metinlerinin özelliklerinden, bu metinlerin işlenişindeki sorunlardan ve bu metinler için hazırlanan alternatif etkinliklerden bahseder. Çalışmada amaç Türkçe ders kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı metinlerinin çağdaş çocuk edebiyatı özelliklerine göre uygun olup olmadığı ve bu metinler için hazırlanan etkinliklerin okuru hedeflenen amaçlara ulaştırıp ulaştıramayacağını tespit etmektir.

Sağlam (2009) “Harf Çocuk Edebiyatı Çeviri Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında Harf Yayınları'nın çocuk edebiyatına kazandırdığı çeviri eserlerin biçim, içerik ve dil yönünden, çocuk edebiyatı kriterleri temel alınarak eleştirel incelemesi yapılmıştır. Çocuk kitabı, çocuk yazarı, çizeri ve yayınevi eleştirisi alanında duyulan eksikliğin hareket noktasını oluşturduğu bu tez, çocukların nitelikli eserlerle karşı karşıya gelmelerini sağlamayı, yayınevleri ve yazarların bu konuya dikkatlerini çekmeyi, ebeveynlere ve eğitimcilere kitap seçimi konusunda yol göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, çocuk, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramı, çocuk edebiyatı tartışmaları, Türkiye'de ve dünyada çocuk edebiyatının doğuşu, gelişim aşamaları, günümüzde çocuk edebiyatının durumu konuları ile ilgili bilgiler verilmiştir. İkinci bölümünde çocuk kitaplarında bulunması gereken dış yapı ve iç yapı özellikleri ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Üç ana bölümden oluşan bu çalışmanın son bölümünde, Harf Yayınları'nın kitapları içinden seçilen ve 9+ yaş grubuna hitap eden sekiz roman, bir hikâye, çocuk edebiyatı içinde çocuğa yönelik ve kitapların taşınması gereken dış yapı ve iç yapı özellikleri bakımından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiş ve bu sonuçlar ışığında, konuyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Tok (2007) “Mevlâna'nın Mesnevi'sindeki Hikâyelerin Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi.” Yazar bu araştırmada Mevlana'nın 200 eserinden kırk tanesini incelemiş ve okurlara hangi iletileri vermek istediği konusunda bütün

hikâyelerini tahlil etmiştir. Sonuç olarak kitapların, çocuklara tavsiye edilebilecek, çocuk edebiyatının temel öğelerine sahip eserler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Makaleler

Duman (2018) “Peri Masallarının Çocuk Psikolojisindeki Önemi” isimli çalışmada masalların çocuk gelişimi ve eğitimi üzerindeki faydalarına dair hakkında pek çok yazı yazılmıştır. Bu çalışmada peri masallarının çocuk psikolojisi üzerindeki etkilerinin ve öneminin bir derlemesi yapılmıştır.

Değirmenci, Ünsal ve Balat (2017) “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Temel Kavramların İncelenmesi” adlı çalışmada çocuk kitapevlerinden rastgele olarak seçilmiş, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik 200 resimli çocuk kitabı ele alınmıştır. Doküman analizine dayalı nitel bir araştırma olan bu çalışmanın verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “Temel Kavramlar Kontrol Listesi” ve “Kitap Künye Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, Temmuz – Ağustos 2016 aylarında, üç araştırmacı tarafından toplanmış olup verilerin değerlendirilmesinde, betimleyici analizlerden frekans analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak; resimli çocuk kitaplarının kaç yaş grubuna yönelik olduğuna dair bilginin kitapların çoğunda yer almadığı; incelenen kitapların geneline bakıldığında bu kitaplarda temel kavramların çok fazla yer almadığı; yabancı yazarların okuma ve fen- matematik kavramlarını yerli yazarlardan daha çok kullandıkları belirlenmiştir.

Yıldız (2016) “Popüler Çeviri Çocuk Romanlarının İçerik Bakımından İncelenmesi” isimli çalışmada kitapları içerik unsurları olan; konu, tema, kahramanlar, plan, dil ve üslup bakımından incelenmiştir. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak elde edilmiş ve içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre popüler çeviri çocuk romanlarının, macera ve fantastik türünde seri kitaplar olduğu ve bölümlerden oluştuğu belirlenmiştir. Ayrıca kitaplarda ana kahramanın çocuk olduğu ancak olağanüstü varlıkların da yer aldığı, kötülerle mücadelenin işlendiği ve çocukların hayatlarından unsurlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Canlı (2015) “Türkçe Ders Kitaplarına Seçilecek Metinlerin Belirlenmesinde Çocuğa Görelik İlkesi” çalışmasını Türkçe ders kitaplarına metin seçiminde “çocuğa görelik” ilkesinin dayandığı temel kavramları ve bu kavramların odağında

metinlerde aranacak ilkeleri belirlemek amacıyla yürütmüştür. Bu doğrultuda çocuğa görelilik ilkesi, “metinsellik ölçütleri”, “öğrenme-öğretme ilkeleri” ve “çocuk gerçekliği” olmak üzere üç değişken üzerinden dizgeleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, sözü edilen dizge ile birinci sınıftan sekizinci sınıfa değin öğrencilerin gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak, metinsellik ölçütleri ve öğrenme-öğretme ilkeleri kılavuzluğunda Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin temel özelliklerinin belirlenebileceği önerisinde bulunulmuştur.

Mert, Albayrak ve Serin (2013) “Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” isimli çalışmada doküman analizi tekniğiyle çeviri çocuk kitaplarının ait olduğu kültürel öğeler ve bunların aktarılma biçimleri incelenmiştir. İnceleme tamamlandığında kodlanan kültürel öğeler sıralanmıştır. Bu biçimde söz konusu eserlerin, ait oldukları kültürü yansıtmaya dereceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecini etkileyen gerek okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerini gerekse bireyin sosyal yaşamını destekleyen kitapların çocukların ilgilerine, ihtiyaçlarına uygun ve de yeterli olup olmadıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bayram (2010) “Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü.” Bu çalışma, söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisini değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Söz varlığı kavramı ve onu meydana getiren unsurlar genel hatları ile tartışılmış, çocuğun dil oluşumundan itibaren sözlü edebiyat ürünleri ile ne şekilde karşılaştığı ve bu durumun çocuk üzerindeki etkisi örneklerle değerlendirilmiştir. Temel dil becerilerinin dağılımı ve çocuk edebiyatı ürünleri ile ilişkileri ayrıntılı biçimde bir şema üzerinde gösterilmiş ve açıklanmıştır. Edinilen söz varlığı unsurlarının derinlik, ağırlık, genişlik ve çağrışım açısından etkileşimi, bir bağlam çerçevesinde örneklendirilmiş ve buradan hareketle, edebî türler ile söz varlığı unsurlarının arasındaki ilişki mevcut araştırmalardan örnekler verilerek ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Dağhoğlu ve Çakmak (2009) “Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Hikâye Kitaplarının Şiddet ve Korku Öğeleri Açısından İncelenmesi.” Bu araştırmada yazar Türkiye ’de 1995-2005 yılları arasında 9 yayınevi tarafından basılmış 174 hikâye kitabının metin ve resim kısımlarında bulunan şiddet ve korku öğeleri araştırmacılar tarafından oluşturulan bir değerlendirme formu ile incelenmiştir. Genel olarak hikâye kitaplarının metin ve resimlerinde ortalama %8

şiddet, %11 korku ögesi olduğu bulunmuştur. Söz konusu ögeler daha çok çeviri ve dünya klasikleri grubundaki kitaplarda tespit edilmiştir.

Yağcı (2007) “Çocuk ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler” isimli çalışmasında çocuk ve gençlik edebiyatının gelişim süreci ve bu sürecin içinde bulunan anne-baba, öğretmen, yazar ve kütüphaneciler sorumlulukları ile ele alınmıştır. Çocuk ve gençlerde kitap okuma alışkanlıklarının sağlanması onların değer sistemlerinin desteklenerek hayata hazırlanması ve sağlıklı birer birey olarak yetiştirilmesi için anne-baba başta olmak üzere öğretmen, yazar ve kütüphanecilerin nasıl bir bakış açısına sahip olmaları gerektiği değerlendirilmektedir.

Problem Durumu

Yeni bilgiye ulaşma yolu ve anlamının yolu okumaktan geçer. Günlük hayatın her alanında okuma faaliyeti bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuma kullanım sıklığına göre gelişebilen bir etkinliktir. Aile ile başlayan okuma serüveni daha sonraki eğitim süreçlerinde gelişmektedir.

Okuma kültürünü küçük yaşta edinmek kalıcılığın ve sürekliliğin sağlanmasındaki ilk adımdır, ağaç yaş iken eğilir atasözü de bu durumu destekler niteliktedir. Çocuk kitapları çocuğa ilk sanatsal tecrübelerini kazandıran birer materyaldir. Bu sebeple kitap çocuğa göre olmalı ve hayal dünyasının gelişmesine yardımcı olmalıdır.

“Çocuk edebiyatının amacı çocukları insana özgü duyarlıklarda buluşturmadır. Çocuk edebiyatı anlamadan, sorgulamadan karar veren insanlar yerine; düşünerek duyumsayarak karar verebilecek duyarlı insanların yetiştirilmesine dönük bir çabanın ürünü olarak da adlandırılabilir” (Sever, 2003).

Çocuk edebiyatının nitelikli eserleri ile çocukları tanıştıracak olan öğretmen ve aileler çocuğun ilk okumalarında yol gösterici olmalıdırlar. Bu bağlamda çocuklara fantastik ögelerle seslenen Michael Ende'nin çocuk edebiyatı eserlerinin iç yapı ve dış yapı yönünden incelenmesinin katkısı olacağı düşünülmektedir.

“Michael Ende'nin çocuk edebiyatı kitapları çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından nasıl bir özellik göstermektedir?” cümlesi bu araştırmanın temel problem cümlesini teşkil etmektedir.

Bu tezin amacı Michael Ende'nin çocuk kitaplarının çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi konusu etrafında aşağıdaki alt sorulara yanıt aramaktadır.

Alt problemler

- Michael Ende'nin eserlerinin çocuk edebiyatının temel öğelerinden iç yapı (konular, mesajlar, kahramanlar, dil ve anlatım, resimler, plan) bakımından özellikleri nelerdir?
- Michael Ende'nin eserlerinin çocuk edebiyatının temel öğelerinden dış yapı (sayfa düzeni, boyut, kapak, cilt, kâğıt) bakımından özellikleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Michael Ende'nin çocuk edebiyatı eserlerinin iç yapı ve dış yapı özellikleri olarak ortaya konulmasıdır. Eserlerin çocuk edebiyatına uygunluğu objektif bir gözle incelenmiştir.

Michael Ende'nin dilimize çevrilmiş çocuk edebiyatı eserlerinin bir arada incelendiği yurt içi bir çalışmaya rastlanılmadığından eserlerin çocuk edebiyatına uygunlukları ele alınmıştır.

Araştırmanın Önemi

Michael Ende Almanya'nın en büyük yazarlarından biridir. Kitapları sayısız dile çevrilmiş ve bazıları filme çekilmiş radyo ve televizyon programlarına uyarlanmıştır. Kurguları yazılı olarak değil görsel ve işitsel olarak da milyonlara ulaşmıştır. Daha on altı yaşındayken askere çağırılmış ve savaşın ardından bir tiyatro okuluna katılarak eğitim almıştır. Altmış beş yaşındayken mide kanseri sonucunda hayata veda etmiştir. Bu denli geniş bir sahaya ulaşan bu eserlerin hayatımızdaki yeri de hayli kalıcı olmuştur. Kitlesi oldukça geniş olan ve fantastik öğeleri hayatımıza kazandıran bu eserleri incelememiz bu nedenle önem arz etmektedir.

Alanyazında Michael Ende'nin bütün eserlerine yönelik bir çalışma yapılmamıştır. Bu açıdan boşluğu doldurmak tezin ilk hedefi olmuştur. Batı ülkeleri 1960'ların ve 1970'lerin sonlarında efsaneler ya da hayvan hikâyeleri gibi geleneksel edebiyat türlerini reddetmişlerdir. Michael Ende'nin Bitmeyecek Öykü

ve Momo isimli yapıtları bu anlayışın bir sonucu olarak hem genç hem de yetişkin okuyucuları kapsayacak bir nitelikte ortaya çıkmıştır. Kitapların yazıldığı ilk dönemden bu yana popülerliğini yitirmemiş olması bu araştırmanın yapılmasında önemli bir etken olmuştur. Çocuk Edebiyatı kitapları çocuğun ilk etkileşimde bulunduğu bilgi toplulukları olması sebebiyle ilk okumalar çok önemlidir. Nitelikli çocuk kitaplarının üstlendiği sorumluluk çok büyüktür.

Son zamanlarda çocuk edebiyatına yönelik eserlerin artması çocuk edebiyatına olan ilginin de artmasına sebep olmuştur. Bu ilgi kitaplardaki nitelik kaygısının hat safhada olmasını gerekli kılmaktadır. Üretilen yayınların niteliği çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olması ile artacaktır.

Çocuğu merkeze alan kitapların ve çocuk gerçekliği benimsenerek oluşturulmuş kitapların taşınması gereken uzmanlarca kabul edilmiş bazı temel ilkeler vardır. Bu temel ilkelere göre oluşturulmuş kitaplar nitelikli kitaplar olarak adlandırılmaktadır. Eğitimcilerin ve ailelerin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre oluşturulmuş bu kitapları bilmeleri çocukla tanıştırmada rol oynamaları sebebiyle önem arz etmektedir. Michael Ende'nin çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi eğitimcilere ve ailelere yol gösterici bir çalışma olacaktır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, Michael Ende'nin çocuklara seslenen 5 yapıtının çocuk edebiyatının temel ilkeleri çerçevesinde incelenmesiyle sınırlıdır. Yazarın çocuk edebiyatı eserlerinin içerisinde günümüzde basımı olmayan 9 eseri daha bulunmaktadır. Kitaplar incelenirken Michael Ende'nin hayatta olmaması sebebiyle iletişime geçilememiş olması çalışmanın diğer sınırlılığdır. İncelenen kitapların isimleri aşağıda yer almaktadır:

- Momo
- Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas
- Cim Düğme ve Vahşi 13'ler
- Dilek Şurubu
- Bitmeyecek Öykü

Tanımlar

Edep: “Edebiyat sözünün türetildiği kelime köküdür. Erdem, terbiye, görgü, incelik, zarafet, akıllılık gibi birden çok anlamı içinde barındıran bir tabirdir” (Karataş, 2004, s.94).

Edebiyat: “Duygu, düşünce ve hayallerin okuyucuda heyecan, hayranlık ve estetik zevk uyandıracak şekilde sözle ifade edilmesi sanatıdır” (Karaalioğlu, 1983; Akt. Karataş, 2004).

Dikkat edilirse ‘edebiyat’ sözcüğünün burada iki ayrı kullanışı öne çıkmaktadır; birincisi betimleyici anlamda, ikincisi değerlendirici (evaluative) anlamda kullanılmasıdır. Betimleyici anlamda kullanıldığında bütün şiirler, romanlar, hikâyeler, oyunlar, iyisi kötüsü, tümü edebiyattır. Bir kütüphaneci edebiyat eserlerine ayrılan bölüme bütün bu çeşit eserleri koyacaktır. Değerlendirici anlamda kullanıldığında o zaman kullanana göre eserler arasında bir ayıklama başlar. Bazıları Mehmed Emin Yurdakul’un eserleri şiir değildir der, bazıları Orhan Veli’yi şair saymaz. ‘Edebiyat’ sözcüğünün bu iki kullanımını ayırmak gerekmektedir (Moran, 1981).

Edebi Dil: “Büyük bir kâinat olan dilin, önemli alanlarından biri. Günlük dil ve bilim dili gibi her zaman açık, işaret edici, basit yapılı ve anlaşılmaya müsait alanların yanında sadece işaret etmek ve anlatmakla yetinmeyen söyleyenin duygu dünyasını yansıttığı gibi, dinleyeni/ okuyanı da büyük ölçüde etkileyen ve ona estetik bir haz veren üst bir dildir. Edebi dilde kullanılan kelime sayısı günlük dilden daha fazladır” (Karataş, 2004).

Edebi Yayın: “Ortaya konduktan sonra okurdan gördüğü hüsnü kabul sayesinde bir milletin edebiyatı içinde yer alan yayın. Orijinal bir yapısı ve edebî bir kıymeti olan; içinde var olduğu dile ve muhatabı olan okura olumlu yönde bir katkısı bulunan meydana getirildiği dönemde edebiyat ortamlarında gündeme getirilip üzerinde konuşulan ve milletin edebiyat tarihinde yer edinebilen yayın” (Karataş, 2004).

Çocuk Edebiyatı: “Çocukların okuması amaçlanarak yazılan edebiyat ürünlerine çocuk edebiyatı denmektedir. Anonim halk edebiyatı ürünlerinden olan ninni, tekerleme, masal, bilmece de bu toplam içine dâhil edilebilir. Çocuklar için yazılan metinlerde sanat kaygısından çok eğitici, öğretici kaygılar ön plandadır. Bu tür ürünlerin çocuğun düşünce ve duygu dünyasına hitap edecek seviyede, ahlaki içten ve kolay anlaşılır, resimlerle süslenmiş olmasına özen gösterilir. Çocukların

okuma alışkanlığı kazanmasında, çocuk ürünlerinin önemli bir rolü vardır” (Karataş, 2004).

Çocuğa Görelilik: Çocuk edebiyatı eserlerinin tasarım, içerik ve didaktik özelliklerinin çocuk gerçekliğine ve metinsel ölçütlere uygun olması, sanatçı duyarlılığını yansıtmadır. Sever (2015)’e göre, “Çocuğa görelilik, onun ilgilerini, gereksinimlerini, dil evrenini göz önünde tutmayı, hazırlanacak okuma metnini bunlarla örtüşmeye zorlar”.

İkinci Bölüm

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada temel nitel desen kullanılmıştır. Elde edilen verilere nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi uygulanmıştır. Diğer adıyla belgesel gözlem, doküman metodu olan doküman incelemesini Best (1959) “Mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak sistemli olarak incelenmesi” olarak ifade etmektedir (Akt. Karasar, 1998).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini; yazar Michael Ende'nin çocuk edebiyatı alanında vermiş olduğu eserler oluşturmaktadır. Örneklemi ise yazarın on dört çocuk edebiyatı kitabı içerisinden basımı olan beş kitabı oluşturmaktadır. Basımı olmayan kitapların çocuk okuyucuya ulaşamayacak olması sebebiyle inceleme dışında bırakılmıştır. İncelenen hikâye kitapların isimleri tabloda verilmiştir. İncelenen kitaplar Kabalcı yayınevi basımıdır. İncelenen kitapların güncel basımını Pegasus yayınevi üstlenmiştir.

Tablo 1

İncelenen Kitap İsimleri

Momo
Cim Düğme ve Vahşi 13'ler
Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas
Dilek Şurubu
Bitmeyecek Öykü

Veri Toplama Araçları

Çalışmada Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları ve Çocuk Edebiyatına Uygunluk başlıklarına ilişkin alanyazın taraması yapılmıştır. Alanda yayımlanan kitaplar incelenmiştir. Michael Ende'nin Momo, Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas, Bitmeyecek Öykü, Cim Düğme ve Vahşi 13'ler, Dilek Şurubu, olmak üzere basımı olan tüm eserleri doküman incelemesi yapılarak tahlil edilmiştir.

Kitapların temini yayınevlerinden yapılmıştır. Çocuk ve Çocuk Edebiyatına ilişkin kaynaklarda kişisel kütüphane ve Halk Kütüphanelerinden temin edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada yazılı metinler incelenerek belirli özellikler çerçevesinde çözümlenme gereği olduğu için bir nitel araştırma türü olarak belge inceleme (doküman inceleme) yöntemi kullanılarak sonuca ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre “doküman incelemede çalışma ile ilgili olarak belgeler ve kayıtların toplanılarak belirli bir sistem içerisinde sınıflandırılıp çözümlenme işlemi yapılmaktadır.”

Betimleyici analizin bu aşamaları doğrultusunda bu çalışmada da Michael Ende'nin çocuk edebiyatı alanında verdiği 14 kitabından basımı olan 5 kitabı çocuk edebiyatının temel öğeleri (konu, mesaj, kişiler, çevre, dil ve anlatım, resim) yönünden incelenmiştir. İncelemede elde edilen veriler (Yalçın ve Aytaş, 2005)'in ‘Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler’ ve yurt dışı güncel çalışmaların incelenip üzerinde çalışarak oluşturulan (Sever,2010)'in ‘Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri’ bölümlerindeki kavramsal çerçeveden alınmıştır. İç ve dış yapı incelemesinde kabul edilen ortak ayırımı yer verilerek tek tek başlıklar altında bütün kitapları incelenmiştir.

İnceleme ölçütüne dair tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2

Ölçüt Tablosu

Dış Yapı Özellikleri	Boyut
	Kapak-Ciltleme
	Kâğıt
	Sayfa Düzeni
	Resim
	Harfler
İç Yapı Özellikleri	Kahramanlar
	Konu
	Mesaj
	Dil ve Anlatım
	Plan

Üçüncü Bölüm

Bulgular ve Yorumlar

Michael Ende'nin Çocuk Kitaplarının İç Yapı ve Dış Yapı Özellikleri Bakımından İncelenmesi

Yazar Michael Ende'nin çocuk edebiyatı alanında verdiği çocuk masalları, çocuk öyküleri ve romanları türündeki eserleri çocuk edebiyatı temel öğeleri yönünden incelenip bu üç türe dair genel değerlendirmeler yapılarak aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Kitap 1: Momo

Kitabın özeti

Eski ve fakir bir şehirde antik bir amfiteatrda insanların yardımıyla yaşayan Momo isimli bir kız vardır. Momo çok iyi dinleyici olduğu için herkes onu sever her gün ona uğrar. Aynı çevrede yaşayan Çöpçü İhtiyar Beppo ise kendine özgü tarzıyla yerleri süpürerek hayatına devam ederdi. Turist Rehberi Gigi de turistlere kendi uydurduğu ve bir daha aynısını tekrarlamadığı hikâyelerle turistleri gezdirirdi. Momo kendi halinde yaşarken duman adamlarla mücadelesi başlar. Çünkü duman adamlar 'Zaman Tasarruf Şirketi' adında bir şirket kurarak herkesin zaman tasarrufu yapmalarını, hayatlarını daha önemli ve yararlı işlerle geçirmelerini sağlamaya çalıştıklarını söylerler. Ama gerçek öyle değildir. Tasarruf edilen her zaman insanları birbirinden koparır, dostlukları bitirir. Duman adamlar önce Momo'nun çevresindeki insanları ikna ederek çevrelerindeki bütün insanlarla ilişkilerini kısıtlamalarını sağlarlar. Ardından Zaman Tasarruf Şirketinden bir temsilci Momo'ya bir sürü oyuncak getirerek onu da ikna etmeye çalışır. Ama Momo temsilciyi epeyce zorlar. Tasarruf şirketinden bir temsilci Momo'yu ikna edemeyince sinirlenerek asıl amaçlarını ağzından kaçıır. Duman adamların asıl amacı; insanların tasarruf yaptıkları saatleri, dakikaları, saniyeleri onlardan çalmaktır.

Momo bütün arkadaşlarına durumu anlatmaya ve duman adamların gerçek amaçlarının onların zamanlarını çalmak olduğunu fark ettirmeye çalışır. Duman adamlar Momo'nun çevresindeki çoğu kişiye isteklerini kabul ettirmişlerdir.

Kentteki çocukların hepsi belli kamplara toplanmıştır ve onlara zamanlarını oyun ve arkadaşlar yerine daha yararlı işlerle geçirmeleri söylenir. Momo Zaman Tasarruf Şirketine karşı arkadaşlarıyla birlikte kurtulmak için çabaladıkça onlar da Momo'yu yakalamak için çabalamaktadırlar. Momo Zaman Tasarruf Şirketinin büyük kuşatmasından Hora Usta'nın kaplumbağası Kassiopeia'nın yardımıyla kurtulur. Kassiopeia Momo'yu Hora Usta'nın yaşadığı "Hiçbir Zaman Sokağı"na getirir. Hora Usta duman adamların düşmanı olduğu için Momo, Hora Usta ve kaplumbağa Kassiopeia'nın yardımıyla duman adamlara karşı mücadele eder. Momo Hiçbir Zaman Sokağında duman adamlar Çöpçü İhtiyar Beppo'yu kandırır. Duman adamlar Momo'yu kaçırdıklarını düşünen Beppo'ya çok fazla zaman (100 bin saat) tasarruf ederse Momo'yu kurtarabileceğini söylerler. O da Momo'yu kurtarmak için sürekli yerleri süpürerek hızlı hızlı çalışıp zaman tasarruf etmeye çalışır. Turist Rehberi Gigi de Duman adamların oyununa gelir çok meşhur ve meşgul bir insan olur. Artık hikâyelerini radyo ve televizyonlarda anlatmaya başlar. Momo Hora Usta ve Kassiopeia'nın yardımıyla duman adamlarla mücadelesine devam eder. Hora Usta zamanı durdurur. Momo Hora Usta ve Kassiopeia'nın kaldığı "Hiçbir Yerde Evi"nden çıkarak duman adamlar tamamen bitene kadar onlarla mücadele eder. Böylece zaman hırsızları duman adamların sonu gelir. Momo arkadaşları ile birlikte yine zaman geçirmeye başlar.

Tablo 3

Momo

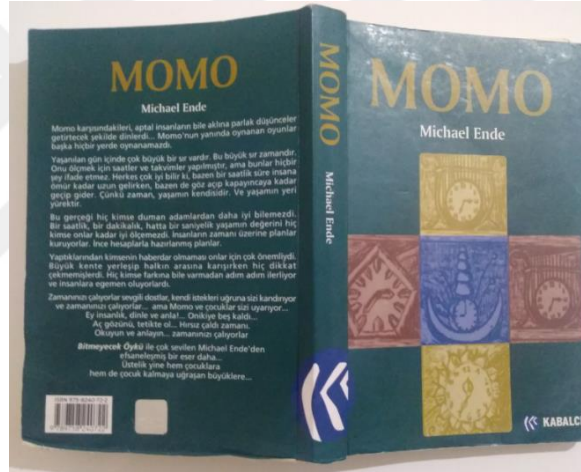
Yayınevi:	Momo
Basım Yılı:	Michael Ende
Sayfa Sayısı:	Kabalıcı Yayıncılık
Çeviren:	2014
Resimleyen:	303

Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri

Boyut (Büyüklik): "Ana sınıfında kitaplar A4 (21 x 29), daha sonraki sınıflarda ise B5 (14 x 21) boyutunda olabilir. Ağırlık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine elverişli olmalıdır" (Güleryüz, 2006). Kitap 19,5 x 10,5 boyutlarındadır. Gelişim dönemlerine göre soyut işlem dönemi özelliklerine sahip olan ortaöğretim öğrencileri (11 – 16 yaş) için çocukların kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilecek boyutta standart ölçülere sahip bir kitaptır.

Kâğıt: 1. Sınıf hamur kullanılarak kâğıtlar oluşturulmuştur bu sebeple sayfalar arasındaki harfler karışmadan net bir şekilde okunabilmekte ve gözü yormamaktadır. Kullanılan kâğıt, mat ve dayanıklıdır. Kuşe kâğıdı gibi ışığı yansıtıp gözü rahatsız etmemektedir.

Ciltleme- Kapak: İncelenen kitapta kapaktaki görsel içerikle uyumludur. Duman adamlar zaman hırsızdır ve kitap görselinde de beş farklı saat resmine yer verilmiştir. Arka kapakta ise kitabın içeriği ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Kitabın sırt kısmında yazarın adı ve kitabın adı yazmaktadır. Bu sayede kitap kitaplıkta rahatlıkla bulunabilir. Tel zımba ve tutkal yönteminde ciltleme yapıldığı için kapak sağlam yapıdadır. Kitap kapağında kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğu bilgisine yer verilmemiştir. Alanında uzman görüşlerine ve incelemelere göre kitap ortaöğretim öğrencilerine (11 – 16 yaş) hitap etmektedir.

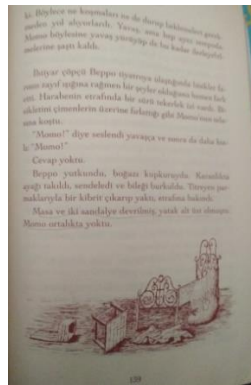
Resim 1. Momo ön ve arka kapak.

Kitabın kapak kısmına selofan yapıştırılmamış ancak kullanılan karton kapak yıpranmaya karşı dirençlidir. Tel zımba yerine sırt kısmı tutkalla yapıştırılmış dikişli ciltleme tercih edilmiştir. Kitabın kolayca dağılmasını engelleyecek niteliktedir. Kapağın ön kısmında içeriğe ilişkin bir görsel yer almaktadır. Arka kapakta içerikle ilgili küçük bilgilere yer verilmiştir. Kitap sırtında kitabın ismine ve yazar adına yer verilmiştir. Kapak görseli için alınan uzman görüşlere göre çocukta merak uyandıracak öğelere yer verilmiştir. Ön kapak ve arka kapakta aynı renkler kullanılarak bütünlük sağlanmıştır. Kullanılan saat görseli yerine kum saati görselinin yer verilmesinin daha dikkat çekici olabileceği görüşü verilmiştir. Yine de içerikle saat görselinin uyumlu olduğu belirtilmiştir.

Sayfa Düzeni: Kitapta harfler ve kelimeler arasında okumaya engel olmayacak şekilde yeterli boşluklar yer almaktadır. Satır arası boşluklar, alt-üst ve kenar boşlukları gözü yormayacak şekilde bütünlük sağlamıştır. Resim metin uyumu yakalanmıştır. Yazı ve boşluk aralıklarındaki oran uyumludur. Kitap içerisindeki bölüm başlangıçlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır. Kitabın tümü sayfalarda hoşça giden, çocukların güzele duyarlılığını artıran görsel bir etki sağlamaktadır.

Harfler: “Okul öncesi dönemdeki çocuklara hitap eden kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan eserlerde ise 18, 16, 14 punto boyutundaki harflerin kullanılması yeğlenmelidir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). Momo isimli kitabımızda ise yazı karakteri olarak Times New Roman seçilmiştir ve büyüklük 10 punto olarak belirlenmiştir Puntolar gözü yormayacak ve kolay okumayı sağlayacak şekilde belirtilen boyuttur. Kitap soyut işlem dönemi özelliklerine göre 11- 16 yaş arası çocuklar (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) için uygun özellikler taşımaktadır.

Resim: Kitap kapağındaki resimde birden fazla renge yer verilmiştir. Kitap içeriğindeki resimler ise metinlerin rengi ile aynı renk kullanılarak kara kalem çalışması olarak görselleştirilmiştir. Momo'nun kaplumbağa ile diyalogda olduğu sayfalardan birinde kaplumbağa görseli kullanılması ve ‘Masa ve iki sandalye devrilmiş yatak alt üst olmuştu’ cümlesinin ardından yer verilen resim karakalem çalışmasıyla verilmiştir. Metin içerisinde yer alan pek çok nesne ve karakter görselleştirilmiştir. Kitapta resimlere beş altı sayfa aralıklarla yer verilmiştir.

Resim 2. Momo sayfa resmi.

Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri

Kahramanlar: Olaylar metinde tek bir kahramana dayanılarak verilmemiştir. Ana karakterimizin dışında yan karakterler de bulunmaktadır. Olay örgüsü bölümlere ayrılarak verilmiştir. Bu bölümlerde Momo karakteri ana kahramandır. Karakterlerin özellikleri anlatılarak değil olaylar ile bağdaştırılarak verilmiştir. Karakterler çocuk gerçekliği ve hayalinden bağımsız geliştirilmemiştir.

Momo: Küçük yaşlarda, kimsesiz bir kız çocuğudur. İyiliksever, iyi bir dinleyicidir.

Çöpçü İhtiyar Beppo: Çöpçülük yapan bir ihtiyardır. Momo'yu çok sever. Onu çok arar. Momo'nun Duman Adamlar tarafından serbest bırakılması için yüz bin saatlik zaman biriktirmek için gece gündüz sürekli sokakları süpürürdü.

Turist Rehberi Gigi: Duman adamların oyununa gelmiş ve çok meşhur ve meşgul bir insan olmuştur. Artık hikâyelerini radyo ve televizyonlarda anlatıyordu. Çok para kazanmış ve yaşamı değişmiştir.

Kassiopedia: Hora Ustanın yaşlı kaplumbağasıdır. Momo'nun sorularına kabuğunun üzerinde beliren yazıyla cevap verir.

Hora Usta: Hiçbir Zaman Sokağındaki Hiçbir Yerde Evinde yaşar. Zamanı durdurarak Momo'ya yardım eder.

Duman Adamlar: Zaman Tasarruf Şirketine bağlı olarak çalışır, insanları kandırarak onların tasarruf ettikleri zamanı çalarlar.

Konu: Kitap üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Momo'nun ve arkadaşlarının özellikleri tanıtılmaktadır. İkinci kısımda duman adamlar kente korku salıyor ve Momo arkadaşlarını ararken duman adamlar da Momo'nun peşine düşüyorlar. Üçüncü kısımda ise Momo zaman hırsızlarının egemenliğine arkadaşları ile son veriyor. Kitapta genel olarak iyi ve kötülerin mücadelesi anlatılmaktadır. Kötüler tam anlamıyla kötü ya da iyiler tam anlamıyla iyi değildir. Duman adamın asıl amacını ağızından kaçırması bunun örneğidir. Birlikte yapılan işlerde çözüm daha kolaydır. Momo'nun duman adamları yenmesi arkadaşlarının desteğiyle olmuştur. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın konusu sevdiklerimizle geçirdiğimiz zamanların güzelliği ve kıymetidir.

“Genel olarak çocuk edebiyatı çocukların gelişim dönemlerine göre üç gruba ayrılmaktadır: 0-6 yaş aralığı okul öncesi çocuk edebiyatı, 7-12 yaş temel eğitim birinci kademe çocuk edebiyatı, 13 yaş ve yukarısı temel eğitim ikinci kademe çocuk edebiyatı” (Zengin ve Zengin, 2009).

Kitap konu açısından 11- 16 yaş yani temel eğitim ikinci kademe çocukların ilgi ve gereksinimine uygundur. Bu dönemde çocuklar, çeşitli ideal fikirleri, değerleri, inançları geliştirmeye başladıkları için toplumun yapısıyla, felsefesiyle ve politikayla ilgilenirler. Zaman kavramının Michael Ende'nin fantastik anlatımıyla birleştiği eserde okurun merakı canlı tutulmuştur. Konu örülürken çeşitli çatışmalardan yararlanılmıştır bu çatışmalar çocukların düzeyine uygundur.

Mesaj: Yapıtta yer alan zaman algısı günümüz toplumunda sık rastlanan bir durum olan zaman yönetimi problemine dem vurmaktadır. Yazar sorgulamadan harcadığımız bu kavramı farklı bir bakış açısı ile önümüze seriyor. Momo' nun gözünden çeşitli değerleri fark etmemizi sağlıyor. Kitap zamanın kaybedilmeyecek kadar değerli olduğunu anlatırken verilmek istenen ana mesaj zamanın önemi ve arkadaşlıktır. Kitap okunduğunda çocuğun zihninde kolay canlanabilecek iletiler tercih edilmiştir. Konu ve izlek bütünlük içerisinde verilmeye çalışılmış. Okurda uyandırılmak istenen zamanın önemi ve arkadaşlık gibi kavramlar çocukların anlamlandırma düzeyine uygundur. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın iletisi “Hiçbir iş sevdiğimiz insanlardan uzak durmamızı engellememeli, zevk aldığımız şeyleri yapmamızın önüne geçmemesi gerekir.”

Dil ve Anlatım: Kitabın dil ve anlatımı oldukça yalın ve sadedir. Anlatılmak istenen açık bir şekilde ifade edilmektedir. Karakterler ve olaylar detaylıca betimlenerek anlatılır, sıfatlara yer verilir. Aşağıdaki örneklerde de görüldüğü üzere karşılıklı konuşmaların yer alması kitap okunurken dikkatin dağılmasını engellemiştir. Ortaöğretim dönemi özelliklerini taşıyan bu kitapta anlatımda bazı yerlerde monotonluğa düşülmüş ve yaş seviyesinin üzerinde anlatımlara yer verilmiştir.

Örnek 1:

“Momo denilen kızı yakalanması için neredeyse bütün işe yarar temsilcilerimizi kullandık. Bu kovalama altı saat, otuz dakika, sekiz saniye sürdü. Bu araştırmaya katılan temsilcilerimiz bütün bu süre boyunca asıl görevleri olan zaman kazanma işlerin

yapamadılar. Bu kayba bir de onu kovalamak için safr ettikleri zamanı ekleyin. Sonuçta, kaybettiğimiz zaman üç milyar yediyüz otuzsekiz milyon iki yüz elli dokuz bin yüz on dört saniyedir.

Baylar, bu bir insanın ömründen daha fazladır! Artık bunun bizim için ne anlama geldiğin, açıklamaya gerek duymuyorum.

Bir süre sustu. Salonun baş tarafındaki duvarda dev gibi metal bir kapı vardı. Üzerinde birtakım sayıların olduğu birkaç kilit göze çarpıyordu. Başkan kolunu görkemli bir hareketle kapıya doğru kaldırıp sesini yükseltti. “ (Sayfa 152)

Kitapta ortaöğretim çağındaki çocukların anlamlandırabileceği devrik ve eksilteli cümlelere de yer verilmiştir. Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmiştir. Kitabın genelinde Türkçe kökenli sözcükler egemendir. Karşılıklı konuşmalardan yararlanılarak monoton bir anlatım tercih edilmemiştir.

Örnek 2:

“İhtiyar Çöpçü Beppo tiyatroya ulaştığında bisiklet farının zayıf ışığına rağmen bir şeyler olduğunu hemen fark etti. Harabenin etrafında bir sürü tekerlek izi vardı. Bisikletini çimenlerin üzerine fırlattığı gibi Momo'nun odasına koştu.

Momo! Diye seslendi yavaşça ve sonra da daha hızlı: Momo!

Cevap yoktu.

Beppo yutkundu, boğazı kupkuruydu. Karanlıkta ayağı takıldı, sendeledi ve bileği burkuldu. Titreyen parmaklarıyla bir kibrit çıkarıp yaktı, etrafına bakındı.

Masa ve iki sandalye devrilmiş, yatak alt üst olmuştu. Momo ortalıkta yoktu.”
(Sayfa 139)

Örnek 2' de yer verildiği gibi kullanılan pekiştirmeler ve sıfatlar çocuğun dil evrenini yansıtmıştır. Kitabın sürükleyiciliğini artırmıştır.

Plan: Kitabın olay örgüsünde geriye dönüşlere yer verilmiştir. Giriş, gelişme ve sonuç bütünlüğü gözetilmiştir.

Kitap 2: Dilek şurubu

Kitabın özeti

Kedi ve karga dünya üzerinde yapılan kötülükleri denetlemek ve bütün kötülükleri kontrol altında tutmak isteyen Hayvanlar Yüksek Şurası tarafından Kötü büyücü İblis Şarlattan'ı ve Zalime Vampirsoy'u gözetim altında tutmak için görevlendirilmişlerdir. Kedi Fellahoğlu Fellah ve Karga Yakup Sarsak görevlerini

yerine getirmek için yola koyulurlar. Fakat Şarlattan Fellağ'ın gözünü boyamıştır. Fellağ onun kötü bir kişiliğı olduğuna inanmamaktadır.

Simsiyah bulutların gökyüzünü sardığı ve kar fırtınasının Ölü Park'ın üzerinden eksik olmadığı yeni yıldan önceki günde Melun Kurtçuk arkadaşı Şarlattan'ın evine gelir ve bir yıl içerisinde yapması gereken bütün kötülükleri halen yapmadığını bundan dolayı haciz edileceğini söyler. Büyücünün bu yıl içinde on tür hayvanın kökünü kurutmak, beş ırmağı zehirlemek, on bin ağacı kurutmak gibi görevleri vardır ama büyücü bunların hiçbirini yapamamıştır. Sıska ve kemikli vücuduna giydiği zehir yeşili ipek sabahlığının içindeki İblis Şarlattan gece yarısına kadar bütün dünyayı saracak kötülükler hazırlamalıdır. Şarlattan'ın yedi saati kalmıştır. Bugün yılın son günüdür ve saat beş olmak üzeredir. Şarlattan kendini kurtarmanın bir yolunu aramaya başlar bu sırada evine yani Karabasan Villası'na şarlattanın teyzesi Zalime Vampirsoy gelir. Şarlattan yapması gereken kötülükleri hemen nasıl tamamlayabileceğini düşünürken teyzesinin yanında getirdiğı Dilek Şurubu formülünün çare olabileceğı aklına gelir ve birlikte uygulamaya başlarlar. Kalpleri kötülük için atan iki büyücü İblis Şarlattan ve Zalime Vampirsoy, suları zehirleyip hayvanları öldürecek ve bütün dünyayı yok edecek alkollü bir cehennem içkisi hazırlamaya başlarlar. Şeytanarşivatmasyondehalkolcehennemi adı verilen dilek şurubunu içerek, isteklerini yılbaşı çanları çalana kadar yükses sesle söylemek zorundadırlar. İyi şeyler söylediklerine aldanmayın dilek şurubu ne dilenirse tam tersini gerçekleştireceğinden onlar iyi şeyler söyleyeceklerdir. Saat on ikiye kadar hazırlanıp son damlasına kadar içilmesi gereken bu şurubu ikisi birlikte hazırlamaya koyulurken Şarlattan Fellağ'ı ve teyzesiyle birlikte gelmiş olan Yakup'u bir odaya kapatır. Fellağ artık gerçekleri öğrenmiştir. Fellağ ile birlikte Yakup bu durumdan nasıl kurtulacaklarını düşünmeye başlarlar. İki kötü büyücüye karşı bu şurubu yararlı bir hale getirmeleri gerekmektedir. Gece yarısına kadar vakitleri vardır. Gelecek yıl başlamadan dilek şurubu hazır olmalıdır. Dilekler on iki olmadan dilenmelidir yoksa dilek şurubu etkisini kaybedip her şey tersine işleyecektir. Kedi ve karga dilek şurubunun yapılması halinde tüm dünyanın başına gelebilecek felaketlere engel olabilmek için canla başla mücadele verirler. Diğer türlü her şey için çok geç olabilir. Çanlar çalmadan Aziz kahramanlarımıza yardım eder. Yakup ve Fellağ cadılar görmeden sihirli içeceğin etkisini tersine döndürebilmeyi başarırlar. Cadılar kendi aralarında tartışmaya başlarlar. Kötülük

iksirini yaşlılıktan unuttuklarını düşünürler. Son kalan dilek şurubu da içtikten sonra gençleşip güzelleşirler. Ve her şey yoluna girer. Artık onlar da iyi insanlardır.

Tablo 4

Dilek Şurubu

Yayınevi:	Kabalıcı
Basım Yılı:	2014
Sayfa Sayısı:	200
Çeviren:	Leman Çalışkan
Resimleyen:	Gökmen Ekincioğlu

Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri

Boyut (Büyükük): “Ana sınıfında kitaplar A4 (21 x 29), daha sonraki sınıflarda ise B5 (14 x 21) boyutunda olabilir. Ağırlık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine elverişli olmalıdır” (Güleryüz, 2006). 19,5 x 13,5 formatında kullanılmıştır. Gelişim dönemlerine göre soyut işlem dönemi özelliklerine sahip olan ortaöğretim öğrencileri (11 – 16 yaş) için çocukların kitaplık oluşturarak okuma alışkanlığını teşvik edici boyutta standart ölçülere sahiptir.

Kâğıt: Sayfalarda birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Bu durum yıpranmayı engelleyecektir. Kâğıt kalitesinin yüksek oluşu harflerin zamanla eskiyerek karışmasını engelleyecek ve çocuğun daha fazla süre kitapla etkileşimine imkân verecektir. Kâğıt niteliği okurun yazıları gözü yormadan rahatça okuyabilmesine ve resimleri kolayca takip edebilmesine olanak sağlayacak mat özelliğe sahiptir.

Ciltleme-Kapak: Kapakta sağlam bistol karton kullanılmıştır. Tutkallama ve ip kullanılarak ciltleme yapılmıştır. Kitap kapağının ön yüzünde kitabın ana kahramanları olan kedi ve karga yer almaktadır. Kitap konusunda geçen sürenin kısa oluşu ve zamanla yarışıldığı için saat görseli de ön kapakta kullanılmıştır. Kahramanlarımız cadıların oyununu bozmak için iş birliği yaptıkları için görselde karşı karşıya konulmuştur. Bu sayede içerik sezdirilmiştir. Kitabın arka yüzünde ise kitabın konusuna ait kısa bir açıklama yer almaktadır. Saat görseline arka kapakta da yer verilmiştir. Kitap kapağının çocukta okumayı isteklendirecek nitelikte olması önemlidir. Çocuk kitaplarında kitap kapağında hayvan karakterlerinin yer alması çocukların kitaba karşı olumlu izlenim edinmelerine katkı sağlamıştır. Kitap adının da kitap içerisindeki ilgi çeken kelimelerden alınmış olması kitaba karşı merak uyandıracaktır. Alanında uzman görsel tasarım öğretmenlerinden alınan

görüşlere göre kitap içeriğinin yılbaşında gerçekleşiyor oluşunun farklı bir görselle yansıtılabileceği belirtilmiştir. İki kahramanın yay yana çizilmiş oluşu aralarındaki güç alışverişini yansıtmaktadır. Kapak görselinde hayvanların kullanılışı hayvanlara karşı sevgi duygularının pekiştirilmesine yardımcı olmuştur. Seçilen başlık renkleri kitap isminin zeminden ayrılarak dikkat çekmeyi başarmıştır. Kitap kapağında kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğu bilgisine yer verilmemiştir. Alanında uzman görüşlerine ve incelemelere göre kitap ortaöğretim öğrencilerine (11 – 16 yaş) hitap etmektedir.

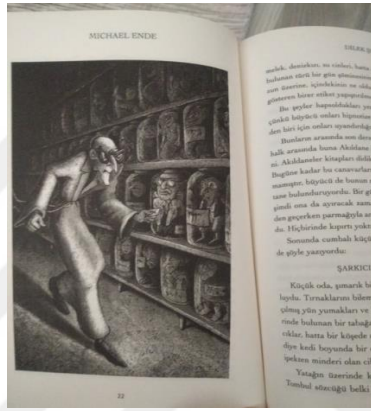
Resim 3. Dilek şurubu ön ve arka kapak.

Sayfa Düzeni: Eserde paragraf başlarında boşluklar bırakılmıştır. Yazı ve boşluk aralıklarındaki oran uyumludur. Kitap içerisindeki bölüm başlangıçlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır. Elli iki adet bölüm vardır. Bu bölümler aynı hikâyenin dakika dakika ilerleyişini esas alır. Çünkü hikâyemiz belirli bir zaman aralığında gerçekleşmektedir.

Harfler: “Okul öncesi dönemdeki çocuklara hitap eden kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan eserlerde ise 18, 16, 14 punto boyutundaki harflerin kullanılması yeğlenmelidir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). Harf puntoları 11 – 16 yaş arasındaki çocukların gözünü yormadan rahat okumayı sağlayan boyuttur. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için yazılmış kitaplarda 24, 22, 20, ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan kitaplarda 18, 16, 14 punto ve daha üst sınıflar ile yetişkinler için hazırlanan kitaplarda punto

büyükliğünün daha da düşük olması gerektiği uzmanlar tarafından belirtilmiştir. Bu kitabımızda 10 punto kullanılmıştır ve bu boyut uygun boyutlar arasındadır.

Resim: İncelediğimiz kitapta resimler ile metin birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Resimler gerçeğe çok yakın olarak çizilmiş olup, uzman görüşlere göre kalan kısım ise çocuğun hayal gücünü kullanarak resmini tamamlamasını gerektirecek şekilde çizilmiştir. Uzman görüşlerince resimler ile metnin içeriğindeki doğal ortam çok iyi şekilde canlandırılmıştır. Aşağıdaki görsellerde betimlenen durumların detaylı şekilde çizildiği gözlemlenebilir. Ancak siyah beyaz olması bu anlatıma gölge düşürmektedir.

Resim 4. Dilek şurubu sayfa resmi.

Kitap elli iki bölümden oluşmaktadır her bölümün başında kara kalem ile çizilmiş saat şekilleri yer almaktadır. Her bölümdeki olayın gerçekleştiği zaman dilimi bu şekilde belirtilerek heyecan ve sürükleyicilik canlı tutulmak istenmiştir.

Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri

Kahramanlar: Yazar kahramanları birbirine zıt karakterler şeklinde verilerek çocuğun zihin dünyasında bu ayrımın net bir şekilde ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuçta iyiler kazanıp kötüler amaçlarına ulaşamamıştır. Masalın kahramanı olayı sürükleyen, düşünce ve davranışları yönüyle ele alınan Kedi Fellahoğlu Fellahtır; yan kişisi ise olayla dolaylı ilgisi olan ve olayın çözümünde rolü bulunan Karga Yakup'tur.

İçerik özelliklerini çocuğun gelişimine uygundur. Başkahraman ile rahatlıkla özdeşim kurulabilir. Okur, rahatlıkla başkahramanla özdeşim kurarak mesajları anlayabilir, yeni çıkarımlarda bulunabilir, düş dünyasını geliştirebilir. Başkahramanın kararlı duruşunu kendi hayatında uygulayabilir.

Kedi Fellahoğlu Fellah: Hayvanlar Yüksek Şurası tarafından görevlendirilmiŐ ajandır.

İblis Şarlatan'ı: Dilek Őurubuyla bu yıl ki kötölük sayısını artırmak isteyen büyücüdür.

Karga Yakup: Hayvanlar Yüksek Şurası tarafından görevlendirilmiŐ ajandır.

Zalime Vampirsoy: Sarsak Şarlatan'ın teyzesidir.

Konu: Hikâye Karabasan Villası'nda geçmektedir. Karga Yakup ve Kedi Fellah kötölük yapmak isteyen cadılara karşı zekâlarıyla unutulmaz bir ders vermiştir. Kötölük her zaman iyiliğe üstün gelmeye çalışır fakat o olmadan da var olamaz. Kötölük eninde sonunda iyiliğe hizmet eder. Şarlatan ve Vampirsoy kötölük yapayım derken kendi elleriyle iyiliğe hizmet etmişlerdir. Konu mizah çerçevesinde işlenerek fantastik olaylara yer verilmiştir. İyi ile kötünün çarpışması sonunda iyilik ve dostluk kazanmıştır.

Kitabın konusu çocukları eğlendirirken öğretmeyi amaçlamıştır. Yazarımız Michael Ende'nin dediği gibi kitaplar arasındaki en eğlenceli kitap olarak tanımlayabiliriz. Güldürü öğelerinin yer alması akıcılığın yakalamasında önemli rol oynamıştır. Konunun kurgulanmasında iyi ve kötü mücadelesi kullanılmıştır. Konu çocuğun hayal kurmasına ve düşünmesine imkân vererek çocuk gerçekliğini yansıtmıştır.

“Genel olarak çocuk edebiyatı çocukların gelişim dönemlerine göre üç gruba ayrılmaktadır: 0-6 yaş aralığı okul öncesi çocuk edebiyatı, 7-12 yaş temel eğitim birinci kademe çocuk edebiyatı, 13 yaş ve yukarısı temel eğitim ikinci kademe çocuk edebiyatı” (Zengin ve Zengin, 2009).

Kitabın konusu 11 – 16 yaş arasındaki öğrencilerin anlam evrenine uygun olarak verilmiştir. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın konusu iyilerin ve kötülerin mücadelesidir.

Mesaj: Kitapta iletiler doğrudan verilmeye çalışılmıştır. Kitabın teması doğrululuğun ve dürüstlüğün değeri, kötölüğün yanlışlığıdır. İlk okumada çocuğun kavrayabileceği konu ile ilintili mesajlardır. Çocuklara doğanın korunmasının önemi, hayvanların önemi gibi farklı iletiler de sezdirilmiştir. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın iletisi “Dünyada kötüler ve

iyiler hep var olacaktır. İyilik kazansın istiyorsak çabalamalı, kötülerin oyunlarını bozmalı, onların yalanlarına inanmamalıyız.”

Dil ve Anlatım: Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuğun doğasına elverişli kurgularla sezdirilmeye çalışılmıştır. Yazar içten bir anlatımla, günlük hayatta konuşma dilinde kullanılan sözcüklerle okurlarına seslenmiş. Kişiler karakterler nesnelere ifade edilirken akılda kalıcı sıfatlardan ve pekiştirmelerden yararlanılmıştır. Örnek 2’de yer alan dilek şurubu yapılırken kullanılan tekerleme çocuğun ilgisini canlı tutarak okumaya teşvik edecektir.

Örnek 1:

“Uzun, sıska ve kemikli bedenini, zehir yeşili, bol kıvrımlı İpek bir sabahlık örtüyordu zehir yeşili, büyücü hazretlerinin en sevdiği renkti. Kafası küçük ve keldi, pörsümüş bir elma gibi buruşuk görünüyordu. Kanca burnunun üzerinde siyah çerçeveli, camları büyüteç gibi kalın, kocaman bir gözlük duruyor ve gözlerini anormal derecede büyük gösteriyordu. Kulakları kafasının İki yanından tencerenin kulpları gibi sarkıyordu ve dudakları yüzüne bir usturayla çizilmiş gibi incekti. İlk bakışta İnsana güven verecek bir tip değildi. Ama bu Şarlatan'ı hiç rahatsız etmezdi; zaten şimdiye kadar hiç kimseyle ahbaplık etmemişti. Olabildiğince yalnız kalmayı yeğliyor ve gizli işler çeviriyordu.

Şarlatan birden dolaşmasını kesip düşünceli düşünceli kafasını kaşdı.” (Sayfa 8)

Kitapta çocukların beş duyu organını da devindirebilecek ifadelerle yer verilmiştir. Aşırı merak ve raslantısallık konu bütünlüğünü bozmayacak ölçüde kullanılmıştır.

Örnek 2:

“Zemzehirin çılgınlık
Haykırığın saldıncı
Dellendirik ölümcük

Ofketapın yeryetas
Gacıguyur tepetas
Köpürüktür çim ezer,
Korkutağın teztez.

Gurul vurur meydana
Kalkanaka toztuzun,
Kan tanaka-kaybala!

Katfıçın devirgen?
Vurduğunda vur fırsın
Kalpa tapan vayavaz!” (Sayfa 139, 140)

Tekerleme formatında oluşturulmuş kelime tekrarları çocukların ilgisini çekerek sürükleyiciliği kazandırmıştır. Aynı zamanda bir oyun tadında okumayı eğlenceli hale getirmiştir.

Plan: Kitapta olayların işleniş sırası düzenlidir. Olaylar neden sonuç ilişkisi içerisinde gelişmektedir.

Kitap 3: Bitmeyecek öykü

Kitabın özeti

Bastian Balthasar Bux şişman, gözlüklü, okuldaki arkadaşları tarafından itilip dalga geçilen on yaşında olan bir çocuktur. Annesini küçük yaşta kaybetmiştir ve babası da onunla ilgilenmeyen kendi dünyasında yaşayan birisidir. Bu sebeple Bastian özgüveni olmayan bir çocuk haline gelmiştir. Bir gün okulda sınıf arkadaşlarının onu dövmek için arkasından kovalamasıyla telaşla antika kitaplar satan Bay Koraender’in kitapçısına sığınır. Yüksek kitapların arkasından sert bir ses gelir ve korkak adımlarla o yöne gidince koltukta oturmuş, elindeki kitaba dikkatlice bakan ihtiyar bir adam görür. Kitabı o kadar dikkatle okuyordur ki kahramanımızın da ilgisini celbeder. Bay Korander çocuklardan hoşlanmadığını ifade ettikten sonra telefonu çalar. Bölünür sözleri. Yaşlı adam kalkarken okuduğu kitabı koltuğa bırakır. Yaşlı adamın bıraktığı kitap Bastian’ı büyük bir merakla kendine çeker. Bu kısa sürede kitabın adına bakar çocuk; “Bitmeyecek Öykü” isimli kitabı aldığı gibi hızla uzaklaşır ve daha önce de birkaç kez bir görevliyle birlikte çıktığı çatı katında gider. Kapıyı üzerinden sıkıca kapatıp kitabı okumaya başlar.

Fantasya isminde yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan bir ülke vardır. Bu ülkeyi yöneten Çocuk İmparatoriçe rahatsızlanır ve Fantasya`da gariplikler başlar. Çocuk İmparatoriçe ve Fantazyanın kurtulabilmesi için Keder Bataklığında yaşayan Kadim Morla bir fikir sunar. Yeşil derili Arteju isimli bir çocuk bu görev için seçilir. Arteju gerçek dünyadan bir çocuk getirerek İmparatoriçeye yeni bir isim vermelidir. İmparatoriçe bu yolda onu koruması için `Auryn` kolyesini ve uğur ejderhası Fuchur’u yanına verir. Uzun yolculuktan sonra Fantazya`nin sınırları dışına çıkabilirse bir çocuk getirebileceğini bulur.

Bastian Arteju'nun maceralarına kendisini öyle kaptırır ki attığı çılgınları Arteju da duyar. Bastian, Arteju'nun kendisini aradığını düşünür ancak bu mantıksızdır. Dünyadan bir çocuğu Fantazy'a getiremeyeceğini düşünen Arteju Fildişi Kuleye geri döner. Arteju, Çocuk İmparatoriçeye başından geçenleri anlatır. Bu sırada Bastian ve Çocuk İmparatoriçe göz göze gelir. Bastian o an İmparatoriçeyi 'Ay Çocuk' diye çağırır. Bastianın Fantazy'a nasıl gelebileceğini bilmeyen Çocuk İmparatoriçe Gezer Dağı ihtiyarına giderek kendisinden Fantazy'nın öyküsünü okumasını ister. İhtiyarın okudukları Bastianın son bir kaç saattir okuduklarıdır. Hikâye, Arteju'nun Çocuk İmparatoriçeye geldiği yerden sonra tekrar basa döner. Bastian, Fantazy'a gidip Çocuk İmparatoriçe'ye yeni bir isim vermediği sürece hikâye sonsuza kadar böyle devam edecektir. Yapması gereken ona yeni ismi ile seslenmektir. Bastian Fantazy'nin içerisinde. Fantazy insanların hayallerinden oluşan bir yerdir. Bastian kendi dünyasını kurmak için hayal etmeli ve yeni dilekler bulmalıdır. Bastian'ın dünyasının inşa etmesinin tek bir yolu vardır o da dilek dilemektir. Ancak, her dilek Bastian'ın bu dünyada yaşadığı bir anının yok olmasına sebep olacaktır. Çocuk İmparatoriçe yani Ay Çocuk ortadan kaybolur. Bastian ise kendini gece ormanda bulur. Bastian ilk dileğinin gerçekleşmesiyle eski şişman ve utangaç haline dair her şeyi unuttur. Hayal ettiği dünyada yaşamaya başlar. Gece ormanından, renkler çölüne düşen Arteju burada gündüzleri normal, geceleri taşlaşan Goab isminde bir aslanla karşılaşır. Burada günler birbirinin aynıdır. Fakat Gaob ile mutlu olan Bastian burada kalmayı ister. Goab, Bastian'a görevini hatırlatmıştır. Bastian dilek dileyerek yoluna devam eder. Gaob'ın yanından ayrılan Bastian, Bin Kapılar Tapınağı'nın içerisindeki labirentten geçerek bir ormana varır. Bastian'ın yeni görevi ise Arteju'yu bulmaktır. Bastian'ın karşısına üç erkek ve bir kadın çıkar. Bastian bu kişilerden yakında Gümüş Kent Amarganth'ın bulunduğunu öğrenir. Şehirde bir yarışma yapılacağını öğrenir. Bastian hikâyeyi duyduğu zaman bu savaşçıların kendisini aradıklarını anlar ama kendisi olduğunu belli etmez. Gruba katılır ve Amarganth'ta Arteju ile karşılaşır. Kurtarıcı kendiliğinden bulunmuştur. Arteju ve Bastian birbirlerini bulduklarına çok sevinirler. Fakat Bastian Aury'yi kendi hırsları için kullanmaya başlar. Bastian'ı arkadaşı engellemeye çalışınca Arteju'nun onu kıskandığını düşünür. Hırsı gözlerini kör eder ve Bastian Arteju'nun engellemelerine rağmen Fantazy'nın yeni hâkimi olarak kendisini ilan etmek ister ve Arteju'yu yaralar. İlk başta yaptığından pişman olur ama bu

kıyasürer. Kötü büyücü Xayide'nin etkisi altında kalır. Anıları silinir. Bastian artık annesini ve babasını bile unutmuştur. Fuchur ile Arteju topladığı ordular ile Bastian ile savaşmaya yola çıkarlar. Arteju, Bastianı kurtarmaya çalışır. Tahta çıkmasını engelleyen Arteju'nun pesinden koşan Bastian bir çarpışma yaşar ve uyandığında kendini `Eski İmparatorlar` şehrinde bulur. Burada yaşayan kişilerin hepsi Fantasya'ya gelen ve tüm anılarını kaybettiği için geri dönemeyen İmparator ve İmparatoriçelerdir. Bastian Argax'dan öğrenir bunu. Son anılarını eve dönmek için kullanması gerektiğini anlar ve Ayrunu kullanmayı bırakır. Bastian kendisini gerçek dünyaya ulaştıracak Hayat Suyu'nu bulmalıdır. Hayat Suyu kendisine yeniden sevme yeteneğini verecektir. Bastian sadece kendi adını hatırlamaktadır. Minroud Ocağında olan Yor'a gider ve günlerce eski anılar madeninde kendisini eve götürecek bir fotoğraf arar. Hayat Suyu'nu ararken yine Bastian'in yardımına Arteju ve Fuchur gelir. Adsız çocuk, Ayrun'u boynundan çıkararak karların üstüne bırakır bu yer Hayat Suyunun fişkırıldığı pınardır. Suların etrafında geçmelerini engelleyen yılanlar vardır. Sular onlarla konuşmaya baslar ancak suları bir tek Fuchur anlamaktadır. Fişkırın sular kendilerine sularından içmelerini söylemektedir. Ancak oraya gitmek için isimlerini söylemeleri gerekir. Arteju ve Fuchur isimlerini söyler Bastian öylece kalır. Arteju fişkırın sulara Adsız Çocuğun isminin Bastian olduğunu ancak bunu hatırlayamadığını söyler. Yılanlar ismini duymadan geçmesine izin vermezler. Arteju, Bastian'a kefil olduğunu ve tüm hikâyeyi kendilerine anlatacağını ve bunu karşılığında geçmelerine izin vermelerini ister. Sular bunun kabul eder. Bastian'ı gerçek dünyaya taşıyacak kapı Ayrun'dur ve bunu başından beri yanında taşımaktadır. Bastian gerçek dünyaya Fantasya'dan hiçbir şey götürmemelidir. Fantasya'da başladığı tüm hikâyeleri de tamamlamalıdır. Bastian başladığı hiçbir hikâyeyi tamamlamamıştır. Geri dönüp tamamlaması da artık mümkün değildir. Arteju hikâyeleri tamamlama görevini üstlenir.

Arteju, Bastianı kapıdan geçirir pınara ulaşana kadar Bastian Fantazyada sahip olduğu her şeyi kaybeder. Yeniden doğmuştur o. En güzeli de, şimdi tam olmak istediği kişi olmasıdır. Artık biliyordur; dünyada sevincin binlerce, binlerce biçimi vardı, ama temelde hepsi bir tanesinde birleşiyordu, sevebilme sevincinde.

Tablo 5

Bitmeyecek Öykü

Yayınevi:	Kabalıcı
Basım Yılı:	1999
Sayfa Sayısı:	511
Çeviren:	Saadet Özkal
Resimleyen:	Serdar Bal

Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri

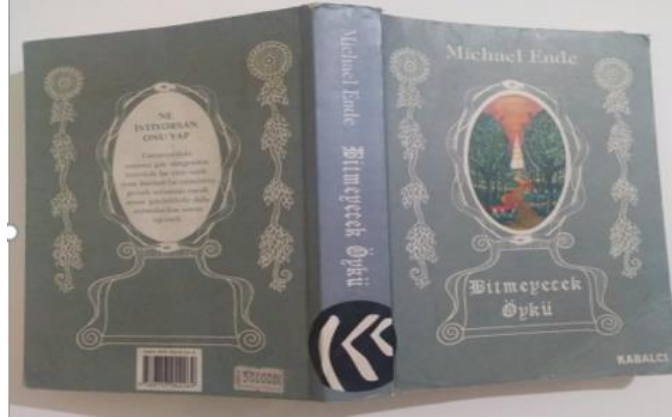
Boyut (Büyükük): “Ana sınıfında kitaplar A4 (21 x 29), daha sonraki sınıflarda ise B5 (14 x 21) boyutunda olabilir. Ağırılık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine elverişli olmalıdır” (Güleryüz, 2006). 19,5 x 13,5 boyutlarında bir kitaptır. Gelişim dönemlerine göre soyut işlem dönemi özelliklerine sahip olan ortaöğretim öğrencileri (11 – 16 yaş) için çocukların kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilecek boyutta standart ölçülere sahip bir kitaptır.

Kâğıt: Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt, mat ve dayanıklı olmalıdır. Ancak bu kitapta okura sunulmuş olunan kâğıt dayanıksız ve saman kâğıdı niteliğindedir. Matlık konusunda gözü yormayan özelliktedir. Kuşe kâğıdı gibi parlamalara yol açmamaktadır.

Ciltleme-Kapak: Kapak resmi ve tasarımı kitap adına odaklanılarak oluşturulmuş uzayan bir yol ve yolun iki kenarında yer alan ağaçlardan ibarettir. Kitabın içeriğindeki eğlenceli fantazyaya dünyasını yansıtan resim özelliklerine rastlanılmamıştır. İçeriği tahmin ettirmekte yetersizdir. Kapak bistol kartondan üretilmiş olup lak ya da selofan geçirilmemiştir.

Ciltleme noktasında tutkal ve ip yöntemi kullanılmıştır. Eski bir basım olmasına rağmen iyi durumdadır. Ön kapakta kitap ismi ve yazar ismine yer verilmiştir. Arka kapakta ise kitap içeriğinden alınış bir cümleye yer verilmiştir. Dikkat çekmek amacıyla ne istiyorsan onu yap başlığı kitap içerisinden seçilerek yer verilmiştir. Kitap sırtında kitabın rahat bulunması amacıyla kitap adı yer almaktadır. Alanında uzman görsel tasarım öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kapakta yer alan ayna sembolünün sonsuzluğu çağrıştırdığı ve kitap isminin de bitmeyen bir hikâyeyi işaret ediyor oluşu bütünlüğü sağlamıştır. Kitap içerisinde yer alan eğlenceli olaylardan birkaç görsel daha eklenebileceği görüşü ifade edilmiştir. Kitap kapağında kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğu bilgisine yer

verilmemiştir. Alanında uzman görüşlerine ve incelemelere göre kitap ortaöğretim öğrencilerine (11 – 16 yaş) hitap etmektedir.

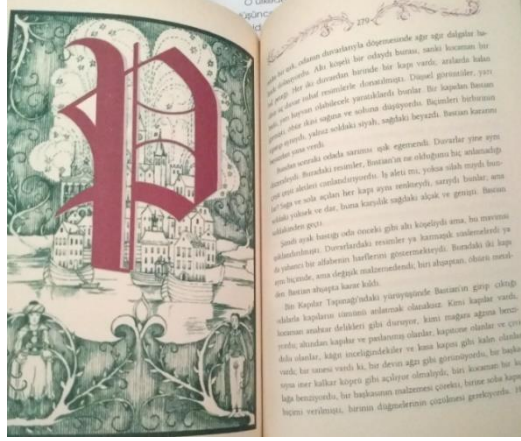

Resim 5. Bitmeyecek öykü ön ve arka kapak.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde metnin sol tarafında yer alan boşluk yetersizdir. Satır aralarında yeterli boşluk bulunmamakla birlikte sıkıştırılmış algısı yaratmaktadır. Kitap içerisindeki bölüm başlangıçlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır.

Harfler: “Okul öncesi dönemdeki çocuklara hitap eden kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan eserlerde ise 18, 16, 14 punto boyutundaki harflerin kullanılması yeğlenmelidir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). Harf puntoları küçük kalmıştır. Okurken gözü yorabilir. Harflerde kullanılan renk ise mavidir. Harflerde kullanılan renk ise mavidir. Hacimli bir kitap olması ve aralardaki boşlukların da az oluşu sebebiyle puntolar bir iki numara fazla kullanılabilirdi.

Resim: Sadece bölüm başlarında resimlere yer verilmiştir. İçerikle ilgili resimlerin üzerinde her resmin üzerine bir harf gelecek şekilde a’dan z’ ye harfler ve desenler yerleştirilmiştir. Kitabın resimlemesi Roswitha Quadflieg tarafından yapılmıştır.

Resim 6. Bitmeyecek öykü sayfa resmi.

Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri

Kahramanlar: Kitapta kahramanlar çocuk gerçekliğine uygun olarak verilmiştir. Ana karakter Bastian'ın ilk başta bulunduğu toplumdan uzaklaşarak kendisine bir hayal âlemi yaratması çocuğun dünyasının kapılarını aralayarak kahraman ile özdeşleşmesine yardımcı olacaktır. Bastian'ın kendini bulması ile devam eden olaylarda arkadaş olarak seçtiği karakterlerin ilgi çekici özellikleri ve doğruyu güzelliği tercih etmeleri çocuğun zihninde olumlu bir örnek oluşturacaktır.

Bay Koraender: Koltuğunda oturup kitap okuyan huysuz kitapçı

Ay Çocuk: Ülkenin Kralı

Arteju ve Fuchur: Hayat suyunu ararken Bastian'ın yardımına gelen dostları.

Bastian: Ana Karakter. Tombul, içine kapanık, arkadaşları tarafından dışlanan kahramanımız fantastik âlemde yolculuğa çıkar ve başına gelmeyen kalmaz.

Konu: Kitabın konusu arkadaşları tarafından şişman ve içine kapanık biri olduğu için dalga geçilen ve kendini bir kitabın içerisinde bulan Bastian'ın gerçek hayatta başaramadığı durumları hayal âleminde başarmasını konu edinmiştir. Hırsların eline düşünce işlerin içinden çıkılmaz bir hal alabileceği konusuna değinilmiştir. Kendi hayatına döndüğünde artık gerçekten olmak istediği kişi yani kendisi olmuştur. Ne istiyorsan onu yap cümlesi bütün bir kitabın konusunu oluşturmaktadır aslında. İnsanların hayatta gerçekten ne istediğini bilmesinin önemi Bastian'ın yaşadığı olaylarla anlatılmak istenmiştir. Hayatta sevimlikten,

olduğun gibi görünmekten ve kendini olduğun gibi sevebilmekten, sevdiklerinden daha değerli bir Şey olmadığı konusu ifade edilmiştir.

“Genel olarak çocuk edebiyatı çocukların gelişim dönemlerine göre üç gruba ayrılmaktadır: 0-6 yaş aralığı okul öncesi çocuk edebiyatı, 7-12 yaş temel eğitim birinci kademe çocuk edebiyatı, 13 yaş ve yukarısı temel eğitim ikinci kademe çocuk edebiyatı” (Zengin ve Zengin, 2009).

Kitabın konusu 11 – 16 yaş arasındaki öğrencilerin anlam evrenine uygun olarak verilmiştir. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın konusu Bastian’ın “Bitmeyen Öykü” kitabını okuması, kendisinin ve gerçek sevincin farkına varmasıdır.

Kitabın kahramanı arkadaşlarından uzaklaŐmış bir kişiliktir. Karakterin bu yaşadığı duygu durumları kitap kahramanı ile okuyucunun özdeşleşmesini sağlayacaktır. Maceradan maceraya koşan kahramanımız sayesinde konu monotonluktan uzaklaŐmış ve sürükleyiciliği yakalamıŐtır. Genel olarak kişi-kişi çatışması kullanılarak çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine ulaşmak hedeflenmiştir.

Mesaj: Kitabın mesajı olduğun gibi görünmenin önemidir. Her insan farklıdır ve kendine ait özellikleri bulunmaktadır. İnsan bu özelliklerden birini kaybederse kendisi olmaktan çıkar ve bambaşka birine dönüşür. Kahramanın başından geçen olaylar çocuğun yaşama ve arkadaşlık ilişkilerine karşı olumlu tavır sergilemesine destek olacaktır. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın iletisi “Hayattaki en büyük gerçek sevgidir. Sevgi sayesinde daha mutlu, daha güzel bir hayat yaşayabiliriz. Bencilliği bırakır da birlik olursak tüm yüklerimizden kurtuluruz.”

Dil ve Anlatım: Yazar içten bir anlatımla, günlük hayatta konuşma dilinde kullanılan sözcüklerle okurlarına seslenmiŐtir. Çocuğa göre anlayıŐının biraz dışına çıkarak düz bir anlatımı yeđlemiŐtir. Kitapta çok az yer verilen tekerleme benzeri ifadelere örnek 2’de yer verilmiştir. Olay örgüsü geriye dönüşler şeklinde verildiği için akıcılığı kesintiye uğratabilir. Çocuk gerçekliğine uygun fantastik olayların yer alması yazarın bütün eserlerinde görülen bir özelliktir.

Örnek 1:

“Ama bir gün kamp yerinde beyaz saçlı, yaşlı bir karakentaur görüldü. Tüylerinden ter sızıyor, ölesiye bitkin görünüyordu, sakallı yüzü zayıf ve çöküktü. Kafasında sazlardan örtülü tuhaf bir şapka boynunda da ucunda büyük bir altın tılsım sallanan bir zincir vardı. Cairen’du bu.

Gitgide genişleyen halkalar halinde kamp çadırlarıyla çevrelenmiş, en yaşlıların görüşme yapmak için toplandığı ya da bayram günlerinde dans edilip eski şarkıların söylendiği boş alanın tam ortasında duruyordu. Bekliyor ve çevresine bakınıyordu, ama çevresini, gözlerini kendisine dikmiş merakla kendisine bakan çok yaşlı kadın ve erkeklerle pek küçük çocuklar sarmıştı yalnızca. Kentaur toynaklarını sabırsızca yere vurdu.

Avcı kadınlarla erkekler nerede? Diye soludu, şapkasını çıkarıp alnını sildi.

Kucağında bir bebek olan yaşlı kadın yanıt verdi: Hepsi avda. Ancak üç dört gün içinde gelirler.” (Sayfa 49)

Kitapta çocuğun soyut kavramları öğrenmesini geliştirecek anlatımlara yer verilmiştir. Okurda estetik zevk uyandıracak kişileştirme ve benzetmelerden de yararlanılmıştır. Kitapta yer alan bazı kelimeler Michael Ende’nin Fantazya Sözlüğü isimli kitabında açıklanmıştır. Çocuğun anlamını bilmediği fantastik kelimeler bir yandan dikkatini çekmesi açısından olumlu bir özellik olsa da bir yandan da farklı bir kitaba geçerek oradan kelimenin anlamını bulması sürükleyiciliği azaltmaktadır.

Örnek 2:

“Gezer Dağın İhtiyarı” dedi yüksek sesle eğer karşılaşmamızı istemiyorsan bana bu merdiveni yazman da gerekmezdi. Gelme yasağın beni sana getiren şey oluyor.

Ve çıkmaya devam etti.

SEN NE YARATIRSAN VE NEYSEN
BEN TARİHÇİ OLARAK KORURUM AYNEN
BİR ZAMANLAR HAYAT DOLU OLAN HER ŞEY
HARF OLUP CANSIZLAŞIR OLUR DEĞİŞMEZ BİR ŞEY
ŞİMDİ BANA ULAŞMAYA ÇALIŞMA
BİR UĞURSUZLUK OLACAK YOKSA
SENİNLE BAŞLAYAN ŞEY BURADA BİTİYOR
SEN ASLA YAŞLANMAYACAKSIN ÇOCUK İMPARATOR

BEN İHTİYAR HIÇ SENİN GİBİ GENÇ OLMADIM

SENİN UYARDIĞINI BEN YATIŞTIRIRIM

KENDİNİ ÖLMÜŞTE GÖRMEK

HAYATA YASAK” (Sayfa 219)

Eserde şiir diline yakın olarak verilen anlatımlar yer almaktadır. Yer verilen kafiyeleer çocuğun dikkatini toplayarak merak duygusunu artırmaktadır.

Plan: Kitabın olay örgüsünde geriye dönüşlere yer verilmiştir. Giriş, gelişme ve sonuç bütünlüğü gözetilmiştir.

Kitap 4: Cim düğme ve lokomotifçi Lukas

Kitabın özeti

Kitap 27 bölümden oluşmaktadır. Kitapta işlenen maceraların ilk durağı Hasvetya’dır. Hasvetya küçük bir ada ülkesidir ve Lokomotifçi Lukas lokomotif Emma ile orada yaşamaktadır. Bir gün bir postacı Hasvetya’ya gizli bir paket getirir. Üzerinde karmaşık harflerle bir isim yazmaktadır ancak çözemezler. Bu paketin içerisinden bir bebek çıkar. Ailesinin kim olduğunu bilemedikleri bu bebeğe bakmaya başlarlar. Lokomotifçi Lukas ise ona Cim adını verir. Cim’in pantolonu her zaman yırtıldığı için Bayan Nee delik yerine pantolona düğme diker. Ve adadaki herkes ona Cim Düğme demeye başlar. Cim büyür ve kocaman delikanlı olur. Hasvetya küçük bir ülkedir. Hasvetya’da yeteri kadar yer olmadığı için Lukas, Emma ve Cim ülkeyi terk etmek zorunda kalırlar. İkinci durak olarak Ping’e varırlar. Asıl maceraları Ping’de başlar. Lukas ve Cim, çocukları Bayan Azmandiş’ten ve ejderhalardan kurtarırlar tehlikelere atılırlar, Prenses Li Zi çok zeki ve cesur yürekli bir prensesdir. Çocukları ele geçiren ejderha bütün matematik işlemlerini bilen prenses çocuğa yani Li Zi’ye öfkelenir. Farklı yaratıklarla dövüşürler, yeni arkadaşlar edinirler ve sonunda güzel bir sürprizle karşılaşırlar. Öykünün ikinci ve son bölümünde Cim’in geçmişi üzerindeki sır perdesi ortadan kalkmaktadır. Ayrılmaz ikili pek çok buluşa imza atarken eski dostlarla yeniden buluşuluyor, yeni ve ilginç dostlar ediniliyor. İkisi çok geçmeden yine bilinmeyene doğru büyük bir yolculuğa çıkma konusunda fikir birliğine varırlar. Cim Düğme’yi çocukken nereden kaçırdıklarını da ortaya çıkarmak istiyorlardır. Ama bunun için iki arkadaşın önce denizleri hala emniyetsiz kılan Vahşi Onuçleri arayıp bulmaları

ve yenmeleri gerekiyordu. Onlar gelecek planları kurarken irili ufaklı dalgalar ülke sınırlarında ışıldar.

Tablo 6

Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas

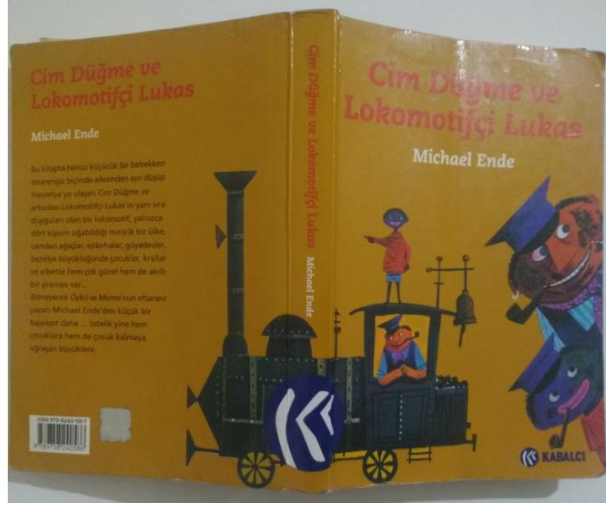
Yayınevi:	Kabalıcı
Basım Yılı:	2004
Sayfa Sayısı:	312
Çeviren:	Saadet Özkal
Resimleyen:	F.J. Tripp

Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri

Boyut (Büyüklik): “Ana sınıfında kitaplar A4 (21 x 29), daha sonraki sınıflarda ise B5 (14 x 21) boyutunda olabilir. Ağırlık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine elverişli olmalıdır” (Güleryüz, 2006). 19,5x13,5 boyutunda bulunan kitap soyut işlem dönemi özelliklerine sahip olan ortaöğretim öğrencileri (11 – 16 yaş) öğrencilere yöneliktir. Kolay taşınabilir ve kitaplık oluşturma noktasında standart ölçülere sahiptir.

Kâğıt: Saman kâğıdının biraz daha kaliteli formatında bir kâğıt kullanılmıştır. Eski bir basım olmasına rağmen harfler dağılmamıştır. Net bir şekilde okunmaktadır. Sayfa rengi kremdir. Yazı rengi ise mavidir.

Ciltleme-Kapak: Kapak resminde Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas yer almaktadır. Bir trenin içinde uzakları gösteren çizgi karakter yöntemiyle oluşturulmuş resimleri vardır kapağın iç kısmında da Bayan NEE'nin dükkânının fotoğrafını görebilirsiniz. Arka kapakta ise trenin diğer yarısı görülmektedir. Ön ve Arka kapak resmi bütün şeklinde konumlandırılmıştır. Arka sayfa da içerikle ilgili kısa bilgi verilmektedir. Kitap sırtında kitap adı yer almaktadır. Kitaplıkta kolay bulunabilmesi amaçlanmıştır. Ciltleme yöntemi sağlamdır. İplik dikiş ve tutkal yöntemi kullanılarak kapak yüzeyi selofanla kaplanmıştır. Alanında uzman görsel tasarım öğretmenlerinden alınan görüşlere göre Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas'ın ağzındaki pipo çocukta olumsuz örnek oluşturabilir bu sebeple kitap kapağından çıkartılabilir. Kitap kapağında kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğu bilgisine yer verilmemiştir. Alanında uzman görüşlerine ve incelemelere göre kitap ortaöğretim öğrencilerine (11 – 16 yaş) hitap etmektedir.

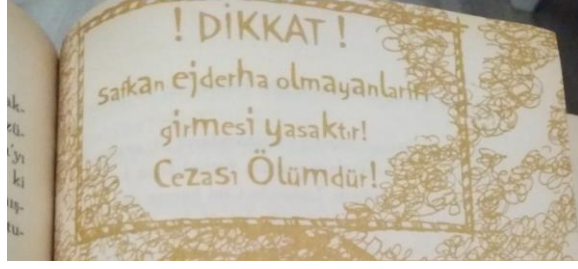

Resim 7. Cim düğme ve lokomotifçi Lukas ön ve arka kapak.

Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde paragraf boşlukları ve satır boşlukları normaldir yer yer görsellerle desteklenmiştir. Sol sayfa boşlukları yeterli değildir. Sayfalar çevrilirken harfler zarar görebilir. Yazı ve boşluk aralıklarındaki oran uyumludur. Kitap içerisindeki bölüm başlangıçlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır.

Harfler: “Okul öncesi dönemdeki çocuklara hitap eden kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan eserlerde ise 18, 16, 14 punto boyutundaki harflerin kullanılması yeğlenmelidir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). Harf puntoları 11- 16 yaş aralığındaki öğrencilere yöneliktir. Gözü yormamakta ve renk olarak siyah kullanılmıştır. Harflerin rengi siyahtır zemin rengi ile uyumludur. Bu sayede yazılar rahat okunmaktadır. 10 punto times new roman formatı kullanılmıştır.

Resim: Sayfalarda ara ara yer verilen resimler anlatılan konuya elverişli olarak yerleştirilmiştir. Çocuk gerçekliğiyle tamamlanabilecek elverişli resimlerdir. Resim rengi olarak sarı tercih edilmiştir. Zemin renginin de krem renk olması algıda seçiciliği etkilemektedir. Kapaktaki resimde içeriği yansıtmakta ve kitaba dair merak uyandırmaktadır. Uzman görüşlere göre kapakta Cim Düğme'nin ağızındaki pipo olumsuz örnek oluşturabilir. Bazı görsellerde ayrımcılık duygusu oluşturabilecek kavramlara yer verilmiştir.

Resim 8. Cim düğme ve lokomotifçi Lukas sayfa resmi.

Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri

Kahramanlar: Kitapta kahramanlar çocuk gerçekliğine uygun olarak verilmiştir. Kitabın başkahramanı Cim Düğmedir. Kim tarafından gönderildiği bilinmeyen bir paket ile Hasvetya'ya katılır. Cim Düğme cesaretli, kahraman özellikler taşımaktadır. Olağanüstü durumlarla karşılaşır ve cesareti sayesinde hepsinin üstesinden gelir.

Cim Düğme: Azmandiş'in yaptığı kötülük sebebiyle ailesinden ayrılarak getirilen Lokomotifçi Lukas ile maceredan maceraya koşan kahramandır.

Lokomotifçi Lukas: Hasvetya adında küçük bir yerde yaşayan kuvvetli biridir.

Lokomotif Emma: Lokomotifçi Lukasın eşidir.

Bayan Azmandiş: Cadı'dır.

Konu: Kitapta olaylar Cim'in Hasvetya'ya getirilmesi ile başlar. Kimin tarafından gönderildiği fantastik yolculukları ve kahramanlıkları sonrası anlaşılır. Yolculukta nelerle karşılaşmazlar ki; Güyadevler, bezelye çocuklar, krallar, ejderhalar camdan çocuklar... Kimi zaman savaşım kimi zaman ise yeni dostluklar edinirler. Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas'ın yaşadığı maceraları konu edinir. Onlara kötülük yapan Azmandiş ve denizleri güvensiz yapan Vahşi Onuçler'i bulma yolunda gösterdikleri kahramanlıklardır. Kötülüğe karşı savaşmanın erdemli bir davranış olması konusunu işler. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın konusu Lokomotifçi Lukas, lokomotif Emma ve Cim Düğme'nin maceralarıdır.

“Genel olarak çocuk edebiyatı çocukların gelişim dönemlerine göre üç gruba ayrılmaktadır: 0-6 yaş aralığı okul öncesi çocuk edebiyatı, 7-12 yaş temel eğitim birinci kademe çocuk edebiyatı, 13 yaş ve yukarısı temel eğitim ikinci

kademe çocuk edebiyatı” (Zengin ve Zengin, 2009). Kitapta konu olarak iyi – kötü çatışması işlenmektedir. 11 – 16 yaş arasındaki çocukların çocuk gerçekliğine dayalı olarak oluşturulmuştur. Fantastik anlatımlar kitabı, çocuğun hayal âlemine yaklaştırmıştır. Olağanüstü olaylar kitabın okunabilirliğini artırıcı bir özelliktir.

Mesaj: Kahramanlık ve dostluk gibi çocuğun zihninde doğrudan yer edinebilecek iletiler içermektedir. Yapıtta konu ile tema birbirinden bağımsız değildir. İnsana ve doğaya karşı duyarlık oluşturabilmek hedeflenmiştir. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın iletisi “Yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmekten kaçınmamalıyız.”

Dil ve Anlatım: Aşağıdaki örnekte yer verildiği üzere karşılıklı iletişimde zararları olabilecek diyaloglara yer verilmiştir. İlk bölümde Lokomotifçi Lukas’ın yaptığı en iyi işin tükürük sanatı olduğunun ifade edilmesi ve Lokomotifçi Lukas’ın görselde ağzında yer alan pipo olumsuz yansımalara sebep olabilir. Yansıma sözcüklerin ve sıfatların kullanılması anlatımı çeşitlendirerek akıcılığın sağlanmasını sağlamıştır.

Örnek 1:

“Buyurun dedi aşçıbaşı, saygıdeğer yabancılar için yolluk olarak birkaç dilim ekmek hazırladım. Hasvetya usulü yapılmıştır. Umarım beğenirsiniz.

Teşekkür ederiz, diye yanıtladı Lukas. Bunu düşünmeniz bile büyük incelik!

Ping Pong birden ağlamaya başladı. Tüm isteğine karşın artık üzüntüsünü bastırmayı başaramamıştı.

Hüüüüü, saygıdeğer lokomotifçiler, diye hüngürdedi ve minik yüzündeki gözyaşlarını sildi, ağladığım için başışlayın. Ama benim yaşımdaki küçük çocuklar - hüüüüü— bazen ağlarlar işte, neden bilinmez...

Lukas la Cim duygulanmış ifadelerle gülümsediler. Sonra Ping Pong’ un küçük elini dikkatle sıktılar ve Lukas şöyle dedi: ...” (Sayfa 105)

Anlatımda kısa, duru ve içten cümleler kullanılmıştır. Cümlelerin çok uzun olmaması, duru olması çocukların metni anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Eksilteli ve devrik cümlelere yer verilmiştir.

Örnek 2:

“demekkkkk öyyyyyleee, şşşimmmmdi de hiççç yanlıışşş yappmayıpp beni kızzzdrabileceğini mi sanıyorsunnnn, burnu havada kurrrruumlu yumurcakk! haaa? nasılllll? Sana bir şey sssorulunca, cevappp verrrr!

Prenses sustu kaldı. Ne söyleyebilirdi ki?

Üç artı dört kaç eder? Diye sordu ejderha akıl karıştırmaya çalışır gibi.

Yedi, diye yanıtladı Li Zi.

Ejderha kötü kötü kıvılcımlar saçtı. Ya ben sana, sekizzzzz derrsem?

Yine de yedidir, dedi küçük prenses.

Ben sana sekizzzzz diyorrssam, diye köpürdü ejderha, sekizzzzzdddiirrr! Anladın mı?

Hayır, yedi, diye fısıldadı Li Zi.

neeeeeeh! diye tısladı ejderha. Bana karşı mı geliyorsun? Yedi olduğunu ben de biliyorum. Ama sen itaat etmelisinn! Kibirlisin sen, mağrurrrrssuunn. Kibir ve mağrurluk cezzzzaaalllanddırılmalıdır! Hadi söyle, sekizzzzz eder de!

Li zi ses çıkarmadan başını iki yana salladı.

Tam Ejderha küçük prensesi sıranın üzerine yatırmaya niyetlenmişken, birden tiz ve öfkeli bir oğlan çocuğu sesi bağırdı:

Bir dakika Bayan Azmandış!’’ (Sayfa 218, 219)

Örnek 2 de yer verildiği gibi kötü karakterlerin konuşturulmasında çocuklara yanlış örnek olabilecek ifadeler yer verilmiştir. Sonraki basımlarda bu duruma dikkat edilmelidir.

Plan: Olay örgüsü bir bütün halinde verilmiştir.

Kitap 5: Cim düğme ve vahşi 13’ler

Kitabın özeti

Hasvetya isminde bir şehirde yağmurlu bir havada Cim Düğme, Prenses Li Zi ile Bayan Nee’nin mutfağında birlikte oturmuş resim yaparlarken Cim Düğme’nin aklına çok zekice olduğunu düşündüğü bir fikir gelir. Karanlık akşamlarda Hasveyta kıyılarına gemilerin çarpmasını engellemek için ne yapılabileceğini bulur. Bu fikre göre Bay Tur Tur u fener kulesi olarak kıyıya getirirse sorun çözülecektir. Kral Alfons ülkenin kralıdır ve Bay Tur Tur’u Hasvetya’ya getirip fener kulesi olarak kullanma fikrini o da beğenince bu işi gerçekleştirmek için Cim Düğme harekete geçer. Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas, Bay Tur Tur’u getirmek için yola düşerler. Cim Düğme ile Lukas meslektaşları. Aslında bir gemi olmayan gemileri ile yani lokomotifleriyle Barbar Denizi’ne ulaşırlar ve burada iki arkadaş güzel bir denizkızı ile karşılaşırlar. Deniz

fenerinin olmadığından ve denizin çok karanlık olduğundan yakınan denizkızı Cim Düğme ve Lukas'tan feneri tamir etmesini rica eder. Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas aslında yola düşüp Tur Tur'u getirmeleri gerekmektedir. Ancak bu ricayı kıramazlar ve tamir etmeye başlarlar. Tam tamir ettik derken başka bir arıza çıkar; miknatis onları çeker ve yola çıkamazlar. Sonunda bir çözüm bulurlar. Bu çözüm yola Devridaimobil ile devam etmektir. Devridaimobil yalnızca kendi gücüyle hareket eden karada giden, uçabilen hatta yüzen bir araçtır. Lukas ile Cim Düğme yolculuklarının kalan kısmında devridaimobil ile süttten yapılma göller, bunların etrafını çeviren krema dağlarının üstünden geçerler bu dağların üzerinde pudra şekerinden yapılmış gibi görünen surlar ve kuleler vardır. Tüm ağaç ve bitkiler ise sanki narin bir kuş tüyünden yapılmış gibidirler. Bir süre sonra bir dev olan arkadaşları Bay Tur Tur'a ulaşırlar. Onu bulunca mutluluktan havaya uçarlar. Arkadaşları ile güzel bir kahvaltı yaparlar. Bu sofrada İncir kahvesi, hindistan cevizi sütü, pekmez, deve ekmeği, baobap ağacı kabukları, kaktüs balı, hurma kurabiyeleri, haşhaşlı çörek, ceviz yağı vardır. Bu güzellikleri Kasvetyadaki çocuklar da görmeliydiler. Bu ülkenin ismi Cimbala'dır. Cim Düğme Cimballa'nın genç kralı olur. Cim Düğme her gün Bay Yen'in okuluna gidip okuma yazma, aritmetik ve daha pek çok şey öğrenir. Cim kendi eliyle yazdığı ilk mektupları Küçük prensesle birlikte Kasvetya'da tutsak edilmiş olan çocuklara armağan eder. Eski korsanlar artık Vahşi Onüçler olmadıklarını çocuklara kısa yoldan göstermek için şapkalarındaki kuru kafalarla çapraz kemikleri çıkarıp onların yerine Cimballa şehrinin ulusal renklerinde kokartlar dikmişlerdir. Cimballa o zamandan bu zamana çocuklar ve kuşlar ülkesi olarak anılmaya başlamıştır.

Tablo 7

Cim Düğme ve Vahşi Onüçler

Yayınevi:	Kabalıcı
Basım Yılı:	2004
Sayfa Sayısı:	312
Çeviren:	Saadet Özkal
Resimleyen:	F.J. Tripp

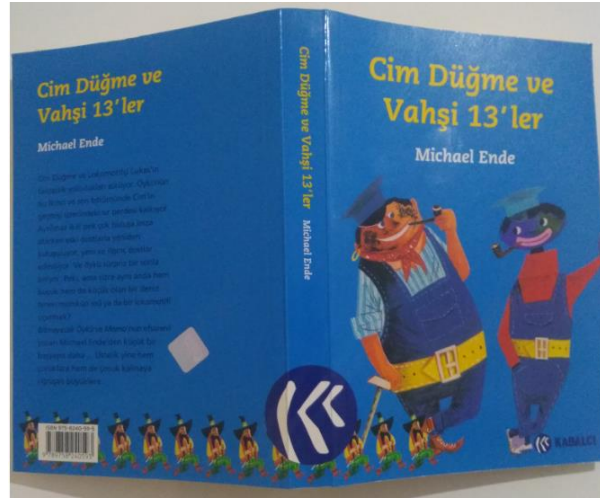
Çocuk edebiyatında bulunması gereken dış yapı özellikleri

Boyut (Büyüklik): “Ana sınıfında kitaplar A4 (21 x 29), daha sonraki sınıflarda ise B5 (14 x 21) boyutunda olabilir. Ağırlık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine elverişli olmalıdır” (Güleryüz, 2006). 19,5x

13,5 boyutlarında olan kitap kolay taşınabilir ve kitaplık oluşturma alışkanlığı edinmede standart ölçülere sahiptir. Gelişim dönemlerine göre soyut işlem dönemi özelliklerine sahip olan ortaöğretim öğrencileri (11 – 16 yaş) öğrenciler için uygun özellikler taşımaktadır.

Kâğıt: Birinci sınıf hamur kâğıt kullanılmıştır. Kullanılan ip dikiş yöntemiyle sayfalar birbirine karışmamıştır. Sayfa çeperi yoktur. Düzgün kesilmiştir. Okurun eline zarar verebilecek çıkıntılar bulunmamaktadır.

Ciltleme-Kapak: Çim Düğme ve Lokomotifçi Lukas kitabının devamı niteliğindedir. Yine aynı görsellere yer verilmiştir. Hem Cim Düğme'nin hem de Lokomotifçi Lukas'ın ağzında pipo vardır. Pipo görseli küçük yaşlardaki çocuklar için olumsuz örnek teşkil edebilir. Kitabın kolayca dağılmasını engelleyecek niteliktedir. Kapağın ön kısmında içeriğe ilişkin bir görsel yer almaktadır. Arka kapakta içerikle ilgili küçük bilgilere yer verilmiştir. Kitap sırtında kitabın ismine ve yazar adına yer verilmiştir. Alanında uzman görsel tasarım öğretmenlerinden alınan görüşe göre kahramanların ağzındaki pipo olumsuz örnek olabilir. Kapağın bir kısmında Lokomotifçi Lukas'ın lokomotifine yer verilebilirdi. Kitap kapağında kitabın hangi yaş aralığına uygun olduğu bilgisine yer verilmemiştir. Alanında uzman görüşlerine ve incelemelere göre kitap ortaöğretim öğrencilerine (11 – 16 yaş) hitap etmektedir.

Resim 9. Cim düğme ve vahşi onüçler ön ve arka kapak.

Sayfa Düzeni: Kitabın sayfalarında yer alan tüm öğeler (resim, fotoğraf, yazı, rakam vb.) arasındaki uyum ile sayfa kenarlarındaki izleme-okuma rahatlığı sağlayan boşluklar bütünlük sağlamaktadır. Sol sayfa boşlukları yeterli değildir.

Sayfalar çevrilirken harfler zarar görebilir. Yazı ve boşluk aralıklarındaki oran uyumludur. Kitap içerisindeki bölüm başlangıçlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır.

Harfler: “Okul öncesi dönemdeki çocuklara hitap eden kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk çağındaki çocuklar için hazırlanan eserlerde ise 18, 16, 14 punto boyutundaki harflerin kullanılması yeğlenmelidir” (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). Çocuk kitaplarında kullanılan harfler kolay okunabilir özellikler taşımalıdır. Bu kitapta da rahatlıkla okumayı sağlayacak harfler kullanılmıştır. Punto ve renk bakımından gözü yormamaktadır.

Resim: Kitabın akıcılığını resimler kesmemiştir. Sayfalarda ara ara yer verilen resimler anlatılan konuya elverişli olarak yerleştirilmiştir. Çocuk gerçekliğiyle tamamlanabilecek elverişli resimlerdir. Resim rengi olarak mavi tercih edilmiştir. Zemin renginin de krem renk olması algıda seçiciliği etkilemektedir. Kapaktaki resimde içeriği yansıtmakta ve kitaba dair merak uyandırmaktadır. Kapakta Cim Düğme'nin ağızındaki pipo olumsuz örnek oluşturabilir.

Resim 10. Cim düğme ve vahşi onüçler sayfa resmi.

Çocuk edebiyatında bulunması gereken iç yapı özellikleri

Kahramanlar: Kitapta kahramanlar çocuk gerçekliğine uygun olarak verilmiştir.

Cim Düğme, Azmandış tarafından ailesinden alınıp Lokomotifçi Lukas'a bırakılmıştır.

Prenses Li Zi: Havetya Prensesidir.

Lokomotifçi Lukas: Cim Düğme ile maceralara atılan güçlü bir adamdır.

Vahşi Onüçler: Denizleri güvensizleştiren gruptur.

Konu: Her zaman iyilik kazanır. Vahşi Onüçler'in gerçekten kötü olmadıkları Cim'in onlarla iletişime geçmesi ve başından geçen maceralar sonrasında anlaşılır. Kahramanlık duygusuyla ülkesindeki insanlara yardım eden Cim Dügme, Vahşi Onüçler'inde iyi olmasını sağlar. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın konusu Cim Dügme ve Lokomotifçi Lukas'ın Cimballa'daki Bay Tur Tur'u deniz feneri olması için ikna etmeye çalışmaları ve bu süreçte yaşadıkları maceralardır.

“Genel olarak çocuk edebiyatı çocukların gelişim dönemlerine göre üç gruba ayrılmaktadır: 0-6 yaş aralığı okul öncesi çocuk edebiyatı, 7-12 yaş temel eğitim birinci kademe çocuk edebiyatı, 13 yaş ve yukarısı temel eğitim ikinci kademe çocuk edebiyatı” (Zengin ve Zengin, 2009). 11 – 16 yaş arasındaki çocukların çocuk gerçekliğine dayalı olarak oluşturulmuştur. Fantastik anlatımlar kitabı çocuğun hayal âlemine yaklaştırmıştır.

Mesaj: İyiliğin gücü kitabın iletisidir. Çocuğun zihninde oluşabilecek soyut kavramları ifade eder. Kitap okunduğunda çocuğun zihninde kolay canlanabilecek ileteler tercih edilmiştir. Konu ve izlek bütünlük içerisinde verilmeye çalışılmıştır. Okurda uyandırılmak istenen kahramanlık ve arkadaşlık ve iyilik gibi kavramlar çocukların anlamlandırma düzeyine uygundur. Alanında uzman Türkçe öğretmenlerinden alınan görüşlere göre kitabın iletisi “İnsanların zarar görmesini engelleyecek çözümler bulmalı ve bu konuda çalışmalar yapmalıyız. “

Dil ve Anlatım: Metinlerde sık sık yinelemelere, yansımalara ve sıfatlara yer verilmiştir. Bu anlatım çeşitliliğiyle çocuğun dikkatinin canlı kalması hedeflenmiştir. Anlatım yalın ve sadedir. Bazı kötü karakterlerin konuşurulmasında olumsuz örneklere rastlanmıştır.

Örnek 1:

Nepomuk bir süre aptal aptal iki arkadaşına baktı, sonra birden koca suratı derin bir üzüntü ve acıyla çarpıldı, Bir nefes aldı, muhteşem ağızını öyle bir açtı ki sanki sırf ağız oldu ve bağıra çağıra, hüngür hüngür ağlamaya başladı, öyle bir ağlama ki böylesini Lokomotif Emma bile başaramazdı. Bu yürek paralayıcı böğürme sırasında ayırt edilebilen tek tük sözlere göre aşağı yukarı şunları söylüyordu:

“Huuuuuuuuuu - Ama beeeeee — huhuhu - sizinle - huuu
Hahahasvetyayayahuhuhu gellllllmegisterimmm -buhuhu - artıııııghuuu

geriiiihuudönememmmgiii -ejhuderhalar kovvduhuhulaaaarbeniii — ohuhuhooooo-
ooooooooooooooooo -beniyiyiyeyceklerbidahahahuhuhu- huhuhu ~ huhuhu ~
orayajuhujuhuhuhu! –” (Sayfa 138)

Karakterlerin ağlama anlarının yazı ile anlatılması çocuğun hayal evreninde karakteri canlandırmasını sağlamaktadır. Bu gibi oyunlar kitap sürükleyiciliğini artırmaktadır.

Örnek 2:

“Görünüşe göre bir tür yüksek gerilim söz konusu diye homurdandı Lukas ve özenle zımparalamaya devam etti.

Sonunda bütün yazı okunabilecek hale gelmişti:

UYARI

DİKKAT DİKKAT!

BÜYÜK CURUMUŞ MIKNATISI!

SIRRIMI ANLAMAK İSTEYİP AŞAĞI İNECEK BİR

KİMSE ÖNCE ÜZERİNDEKİ BÜTÜN DEMİRLERİ

ÇIKARSIN, YOKSA KÖKLER ONU SONSUZA KADAR

BIRAKMAZ.” (Sayfa 61)

Kitapta olay örgüsü içerisinde yer verilen şifreler çözülmesi gereken ipuçları çocuk okuyucuların dikkatini çekerek sürükleyiciliği kazandırmıştır. Yansıma ve pekiştirme sözcüklere de yer verilerek dil gelişimi konusunda yeterli ifadeler yer verilmiştir.

Plan: Olay örgüsü bir bütün halinde verilmiştir. Giriş gelişme ve sonuç özenli bir biçimde verilmiştir.

Michael Ende'nin Çocuk Kitaplarının Yazınsal ve Eğitsel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi

Çocuk edebiyatının amacı çocuğa bir şeyler öğretmek değildir. Çocuk edebiyatı ürünleri düşünen ve duyarlı bireyler yetiştirme yolunda nitelikli birer araç olmalıdır. Michael Ende çocuğun kavramsal gelişimine katkı sağlayan bir anlatım kullanmıştır. Fantastik öğelerle birleştirdiği kurgu dünyasında çocuğu eğlendirerek kurgu içerisinde kalmasını sağlamıştır. Michael Ende Türkçenin anlatım olanaklarını ve kurallarını çeviri eser olmalarına rağmen sezdirmiştir. Kitaplarda

çocuğu okumaya ve yazmaya yönlendiren bir kurgu mevcuttur. Çocuk hayata, hayvanlara ve çevresindeki kişilere sevgi ve saygı ile yaklaşacaktır.

Yazarın seçtiği konular ve bu konuları anlattığı kurgular, verdiği iletiler, kullandığı dil incelenmiştir. Bunun sonucunda yazarın, çocukların ilgisini çekebilen üslubu ve sürükleyici anlatımıyla çocukları okumaya isteklendireceği ve onların okumayı bir alışkanlığa dönüştürmelerine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

İncelenen eserlerde yardımlaşma, dayanışma, dürüstlük, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, doğayı koruma bilinci temalarının sıklıkla işlendiği görülmüştür. Bu temalar aracılığıyla verilmek istenen iletiler okuyucuya açık bir şekilde verilmemiş, kahramanların yaşadıklarıyla hissettirilmiştir. Böylece okuyucunun empati yoluyla iletilere ulaşması sağlanmıştır.

Dördüncü Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Öznesi çocuk olan edebiyatın ilk örnekleri arasında Michael Ende'nin Bitmeyecek Öykü isimli eseri gelmektedir. Türünün öncüsü sayılabilecek bu eserin yazarı Michael Ende bu çerçevede diğer ürünlerini de geliştirerek çocuğu değerli ve fantazyaya âlemine yakın görmüştür. Bütün eserlerinde bu masalımsı öğeler karşımıza çıkmaktadır. Yazar okuyucusuna bu devinim içerisinde doğruyu didaktik öğelerle değil sezdirerek verir.

Michael Ende'nin Momo ve Bitmeyecek Öykü adlı eserleri yalnızca çocuğa hitap etmekle kalmamıştır tüm yaş grupları için birden fazla dile çevrilmiştir. Film, çizgi film ve oyun olarak uyarlanıp herkesin hatırasında kitaplardan bir anı kalmıştır. Pedagojik görsel ve estetik değerleri bütünleştiren yazar kalıplayıcı bir anlayıştan öte çocuk içselliğini yansıtabilmiştir.

Michael Ende'nin eserleri fantastik öğelerden faydalanılarak oluşturulduğu için çocuğun hayal dünyasıyla paralel özellikler göstermektedir. Bilişsel gelişim bakımından çocuk okuyucuyu destekleyerek bambaşka âlemlere yolculuğa çıkarmaktadır. Kavramsal dünyasına yeni bir anlam farklı boyutlar getirmektedir. Michael Ende'nin eserleri konu bakımından paylaşma, yardımseverlik, iyilik, kahramanlık, dostluk üzerine kuruludur. Öğretici olma kaygısı taşımadan sezdirerek iyi insan olma profilini yerleştirmektedir. Bu noktadan hareketle Michael Ende'nin kitapları 11 – 16 yaş aralığındaki okuyuculara hitap etmektedir. Michael Ende'nin kitaplarının incelenmesi sonucunda kitaplarının çocuk edebiyatının öğeleri açısından uygun olduğu görülmüştür.

Çocuk edebiyatı kavramı çok yeni olmakla birlikte sunulan eserler giderek artmaktadır. Michael Ende'nin çocuklara ve yetişkinlere sunduğu ve incelenen bu kitaplar da bu eserler arasında yerini almıştır. Araştırmaya dâhil edilen 5 kitabı incelediğimizde ulaştığımız sonuçlar şunlardır:

- İncelenen eserler, çocuğun elde kolaylıkla tutabileceği ve okuyucunun ilgisini çekecek niteliktedir. Kitaplar boyut olarak oldukça elverişlidir
- Kitaplar, sağlam ve çocuğun hoşuna gidebilecek bir çekiciliğe sahip olarak tasarlanmıştır. Yazarın, basımı eski olan kitaplarında bu durum farklılaşsa da çocuk kitabı yayınlayan birçok yayınevinin göz ardı ettiği bu tutum, Kabcacı Yayınları tarafından göz ardı edilmemiştir.
- Kitaplarda kullanılan kâğıdın birinci hamur ve ikinci hamur kâğıdın kalitesi olduğu görülmektedir. Kitabın yazıları iyi okunmakta, resimler gayet net gözükmektedir.
- Kitapların kahramanları ve kahramanların özelliklerinin, çocukların gelişimlerinde olumsuz bir etki etmez ve kahramanların azimli, kararlı özellikleri kitapları okuyan çocukları olumlu şekilde etkileyebilecektir.
- Kitapların sayfa düzeni, içindekilerin okunmasını kolaylaştıracak niteliktedir. Sayfa kenarlarında yeterli boşluklar bırakılmıştır. Kitapları okuyan çocuklar, yazıları iyi bir şekilde takip edebilirler.
- Bazı kitaplarda kapak resimleri ve kitapta kullanılan görseller olumsuz örnek teşkil edebilecek çizgilere sahiptir.
- Kitapların konusu ve verilmek istenen iletiler dikkate alındığında incelenen kitaplar başarılıdır.
- İncelenen eserlerde tasvirlerin, yinelemelerin çok sayıda kullanılmış olması olumlu bir özelliktir. Anlatıma canlılık, akıcılık katarak kitapları okuyan çocukların söz varlığını zenginleştirmeye yönelik ifadelerin yer aldığı görülmüştür. İncelenen kitaplarda, çeviriden kaynaklanan hatalar bulunmaktadır.
- “Çim Düğme ve Vahşi 13’ler” ile “Çim Düğme ve Lokomotifçi Lukas” isimli kitaplarda Cim karakterinin elinde pipo ile resmedilmesinin olumsuz örnek oluşturacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Çocuk kitapları, çocukla anne-baba arasında iletişim kurmalarını sağlayan araçlardan biridir. Anne ve babaların kitap okuma saatlerinde çocukların yanında olmaları zengin bir dil çevresinin oluşmasını sağlayacaktır. Geniş bir kelime hazinesine sahip olmada nitelikli eserler büyük önem taşımaktadır. Öncü “Mavisel Yener’in romanlarında çocuk ve eğitim teması” isimli çalışmasında bilgiyi

doğrudan çocuğa veren kitapların nitelikli olmadığını ortaya koyarak sanatsal açıdan da çocuğu beslemesi gerektiğini öngörmüştür. Yardımcıel ise “Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Aysel Gürmen'in Eserleri Üzerinde İlettiği Değerler Bakımından İncelemeler (2015)” adlı eserinde Aysel Gürmen'in eserlerinin çocukta milli bilinç oluşturma noktasında önemli iletiler verdiği sonucuna ulaşmıştır. Kitaplarda verilen iletiler çok önemlidir. Çocuğun doğrudan sonuç çıkarabileceği iletiler verilmelidir. Michael Ende 'de hikâyelerinde çocuğa vermek istediği iletiyi doğrudan vermiştir. Dil gelişimini önemli ölçüde destekleyen çocuk kitapları aynı zamanda bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları da geliştirir. Çünkü dilini iyi geliştiren çocuk aynı anda konuşma, sesleri ayırt etme, anımsama, ses çıkarmaya destek olan kasları kontrol etme ve düşünceleri sözcüklere dönüştürme yetenekleri de gelişir.

Çocuğun görsel ve işitsel davranışlarının gelişmesinde sanatın özellikle yazının etkisi vardır. Değirmenci Ünsal ve Balat “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Temel Kavramların İncelenmesi (2017)” adlı eserinde okul öncesi çocuklara göre olması gereken görsellere yer verirken bu çalışmada ise çocuk yazınının görsel ve işitsel öğelerle desteklendiğinde çocuğun metni zihninde canlandırma ve yorumlama gücünün artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk yazını ayrıca gözleme, karşılaştırma, sınıflama uygulama ve eleştirme olanakları da yaratarak çocuğun hem bilişsel hem de devinişsel davranışlar kazanmasına yardımcı olur. Michael Ende'nin kitaplarında da genellikle görsel öğelerin kullanımı başarılıdır. İncelenen kitaplar çeşitli kavramları hem görsel hem dilsel olarak tanıttığı için bilişsel ve duyuşsal davranışları kazandırır.

Michael Ende'nin 5 çocuk kitabı, dış yapı özellikleri (büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, resim) bakımından incelendiğinde çocuk kitaplarında bulunması gereken temel öğelere uygun niteliktedir.

Öneriler

İncelediğimiz kitaplarla ilgili olarak öneri ve görüşlerimizi şu şekilde ifade edebiliriz:

- Çocuk kitaplarında Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaya yöneltecek bir anlatım kullanılmalıdır. Michael Ende eserlerini çeviren kişiler bu konuda

hassasiyetli davranmışlardır. Bundan sonra yapılacak çevirilerde daha hassas davranılmalıdır.

- Çocuk kitaplarının içyapı ve dış yapı özellikleri, aynı oranda temel ilkelere uygun olmalıdır. Görselliği çok iyi olup içerik olarak çocuğa fayda vermeyen eser temel ilkelere uygun olmayacaktır. Çocuk kitapları bu doğrultuda iç yapı ve dış yapı özelliklerine dikkat edilerek hazırlanmalıdır.
- Çocuk eserlerinde resimler sade ve açık olmalıdır. Aynı zamanda konuyla ilgili olarak sevimli, eğlendirici ve güldürücü olmalıdır. Karakalem çizim türü gibi renksiz resimlere yer verilmemelidir. Michael Ende'nin bazı kitaplarında eski basım olmasından kaynaklı olarak bu hususa önem verilmemiştir.
- Çocuk kitapları sözcük dağarcığını zenginleştirmelidir, farklı kelimelerle çocuğu karşılaştırmalıdır. Kitaplarda ana dil kullanma becerisini geliştirici bir anlatım kullanılmalıdır. Türk dilinin zenginliği yansıtılmalıdır.
- Yazım konusunda TDK tarafından belirlenmiş kurallara uyulmalı; imla ve noktalama hatalarına yer verilmemelidir. Yabancı kitapları dilimize çevirirken çok daha dikkatli olmak gerekmektedir. Çeviren kişi, hem çeviri yaptığı dile hem de kendi diline hâkim olmalıdır. Çocuklar için yapılan çeviriler hitap edilen kitlenin yaş seviyesini, gelişim düzeylerini ve okuma becerilerini dikkate alarak yapılmalıdır. Çeviri yapılırken farklı kültürel unsurlar olabileceği için çeviren bu durumu dikkatli yansıtmalıdır.
- Kitaplarda yer verilen olaylar çocuklara yaratıcı, araştırmacı ve girişimci kişilik özellikleri gibi olumlu özellikler kazandırmayı hedef edinmelidir.
- Yazar kurguladığı olaylarda çocukla arkadaşlık bağı kurabilmelidir. Paylaşma, yardımlaşma, hayvanları ve doğayı koruma, ülkesini sevme gibi davranışları edinebilmesinde etkili olmalıdır. Michael Ende eserlerinde sevgi, yardımlaşma, paylaşma, birlik beraberlik, emeğe saygı, çalışkanlık, dürüstlük, büyüklere saygı, fedakârlık, hayvan ve doğa sevgisi gibi konuları fantastik öğeler kullanarak zenginleştirmiştir
- Kurgulanan olaylarda şiddet ve kaba kuvvet bir sorun çözücü gibi gösterilmemelidir. İletişimin gücünün her şeyden üstün olduğu hissettirilmelidir.

- Çocuk yazınlarında çocuğu eğlendirirken düşündüren bir yaklaşım tercih edilmelidir ve anlatımlarda didaktik unsurlar doğrudan verilmemelidir.

Eğitimcilere yönelik öneriler

- Michael Ende'nin çocuk romanları çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikte olduğu için anne ve babaların çocuklarına şüphe etmeden alabilecekleri eserler arasındadır. Eğitimciler de Michael Ende'nin ürünlerini öğrencilerine tavsiye edebilirler ve bu eserlerden sınıf ortamında okuma etkinliklerinde yararlanılabilirler hatta ders esnasında öğretmen öncülüğünde kaynak olarak kullanılabilir.
- Michael Ende'nin kitapları eğitici ve öğretici niteliğe sahip eserlerdir. Bu eserler ders kitaplarında tamamen ya da hikâyelerin bir bölümü alınarak kullanılabilir. Dil, anlatım ve içerik olarak ders kitaplarında kullanılmaya elverişlidir.
- Michael Ende'nin çocuk ürünlerinin içeriği, iletileri ve görsel çizimleri Türkçe öğretmenleri tarafından ders esnasında materyal olarak kullanılabilir. Tahmin etme ya da tamamlama çalışmalarında görsel ve metin bütünleşmesinden yararlanılabilir. Kitapların görsel tasarımları ve başlıklarından hareketle etkinlikler yapılabilir. İncelenen eserlerin ders etkinliğine, sınıf ortamına göre uygun olanları öğretmenler tarafından seçilip faydaları ilgili birimlerle paylaşılabilir.
- Michael Ende'nin eserlerinden çizgi dizi ya da çizgi film olarak hazırlanmış olanları sınıf ortamında sunularak kitap okuma alışkanlığı olmayan bazı öğrencilerin de Michael Ende'nin eserlerinden istifade etmesini sağlayacaktır.
- Kültürel, ahlakî eğitim sürecinde, çevre bilinci edinme konusunda, hayvan sevgisi konusunda Michael Ende'nin eserlerinden yararlanılabilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler

- Çocuk Edebiyatı alanında ortaya konulan eserlerin hayli fazla olması sebebiyle araştırmacılar çocuk edebiyatı alanına hizmet eden tüm eserleri çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre inceleyebilir ve alana katkı sağlayabilir. Ayrıca araştırmaların birbirini tamamlama özelliği olduğu

için üretilen çalışmalardaki eksiklikler tespit edilerek farklı çalışmalar hazırlanabilir.

Eğitim yöneticilerine yönelik öneriler

- Çocuk okurlara kitap sevgisini aşılatabilmek ve alışkanlık edindirebilmek için üniversiteler ile Millî Eğitim Bakanlığı eğitimcilere hizmet içi eğitim planları hazırlanmalıdır. Bu eğitimler sayesinde daha bilinçli olarak eğitim sunan öğretmenler, çocuk kitaplarında olması gereken özellikleri benimseyip nitelikli kitapların çocukla buluşmasına katkı sağlayabilirler.
- Michael Ende'nin eserlerinden eğitimciler tarafından seçilen ve derslere katkıları tespit edilerek iletilenler eğitim materyallerinde kullanılabilir.
- Michael Ende'nin eserlerinin konularının ve kahramanlarının çocuğa göre olduğu görülmektedir. Bu sebeple Türkçe ders kitaplarında bu hikâyelere yer verilebilir. Yazarın iç ve dış yapı olarak çocuk edebiyatına uygun olan kitaplarında hitap edilen kesim ilköğretim birinci kademe olduğu için bu kademedeki ders kitaplarında Michael Ende'nin eserlerinden tercih edilebilir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1999). *Türkçenin gücü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2005). *Türkçenin zenginlikleri, incelikleri*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2010). *Yazılı ve sözlü anlatım: Kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arbuthnot, M. H., & Sutherland, Z. (1972). *Children and books* (4th ed.). Glenview, IL: Scott, Foresman.
- Arbuthnot, M. H., & Sutherland, Z. (1972). *This star shall abide*. Atheneum: Scott, Foresman.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Bayram, B. A. Ş. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 137-159.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., ve Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canlı, S. (2015). Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin belirlenmesinde çocuğa görelilik ilkesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 98-123.
- Cass, J. E. (1984). *Literature and the young child*. Longman: Bookbarn International
- Dağlıoğlu, H. E. ve Çakmak, Ö. Ç. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Demirel, Ş. (2010). *Edebî metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Doğan, Ç. (2015). *Sevim Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri yönünden incelenmesi ve Türkçe eğitime katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, Ö. Ü. N. (2018). Peri masallarının çocuk psişesindeki önemi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(23), 1078-1084.
- Ende, M. (1993). *Özgürlük hapishanesi*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Ende, M. (1995). *Büyü okulu*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Ende, M. (1999). *Bitmeyecek öykü*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Ende, M. (2004). *Çim düğme ve lokomotifçi Lukas*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Ende, M. (2004). *Çim düğme ve vahşi onuçler*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Ende, M. (2010). *Dilek şurubu*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Ende, M. (2010). *Momo*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Gökmen, B. (2017). *Ödüllü çocuk edebiyatı ödüllü çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Güleç, H. Ç. ve Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı: Okul öncesinde edebiyat ve kitap*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A. Yayınları.
- Harms, J. M., & Lettow, L. J. (1989). Book design: extending verbal and visual literacy. *Journal of Youth Services in Libraries*, 2(2), 136-42.
- Kaplan, K. (2013). *Hidayet Karakuş'un roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Karadeniz E. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk hikâyelerinin çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (8. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

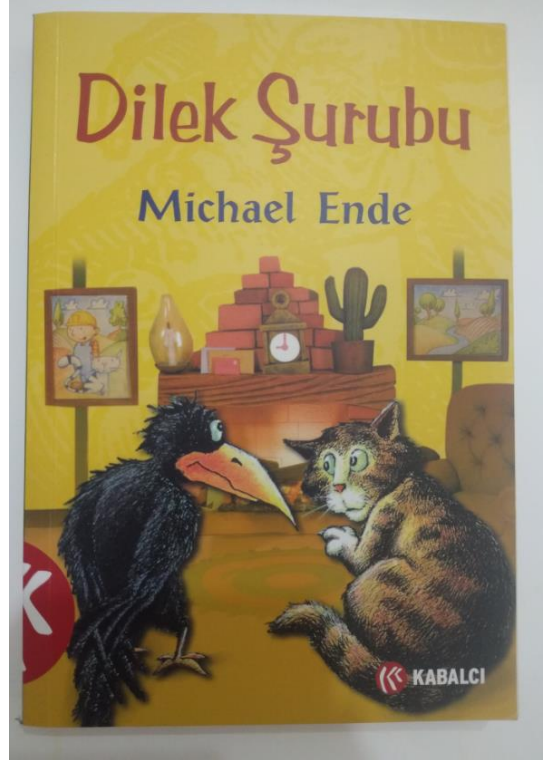
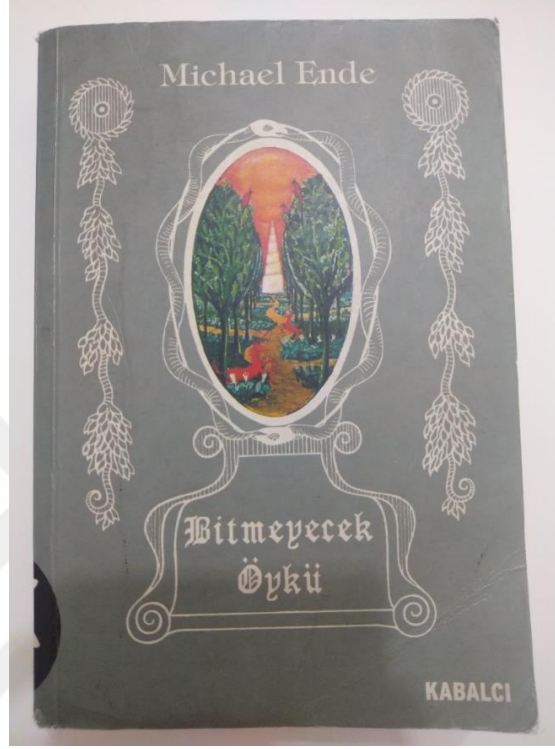
- Karataş, T. (2004) *Edebiyat terimleri sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kavcar, C., Oğuzkan, A. F. ve Aksoy, Ö. (2007). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Kılıç, Z., Değirmenci, Ş., Ünsal, F. Ö. ve Balat, G. U. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında yer alan temel kavramların incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 424-441.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. (11. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Melanlıoğlu, D., Tayşi, E. K. ve Özdemir, B. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karikatür kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 241-256.
- Mert, O., Albayrak, F. ve Serin, N. (2013). Çeviri çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 58-73.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü
- Moran, B. (1981). *Edebiyat kuramları ve eleştirisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi kitabevi yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı: yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Öncü, M. (2011). *Mavisel Yener'in romanlarında çocuk ve eğitim teması* (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özcivelek, L. (1991). *Türkiye'de illüstrasyonlu çocuk kitapları* (Yüksek Lisans Tezi). Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sağlam, Ö. (2009). *Harf çocuk edebiyatı çeviri kitaplarının çocuk edebiyatı açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.

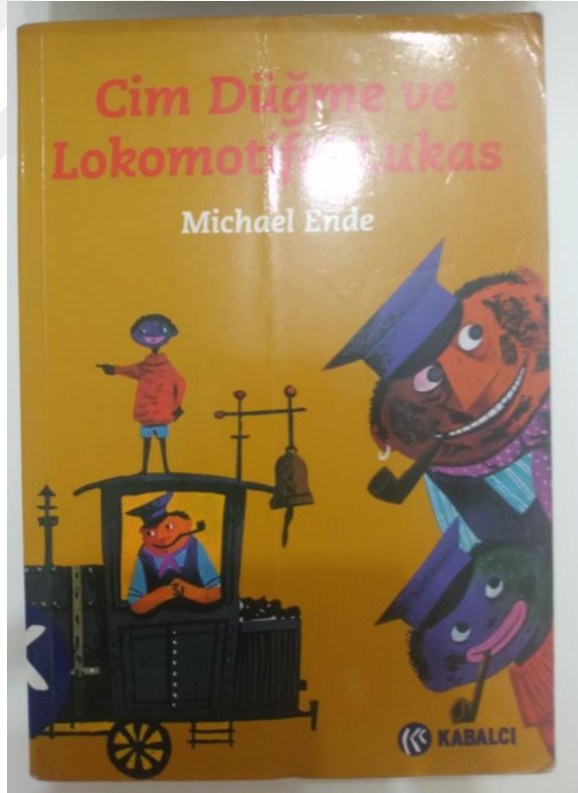
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N. ve Aslan, C. (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taşer, S. (2009). *Örneklerle konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Tekin, E. (2017). *Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2012). *Konuşma eğitimi* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tok, M. (2007). *Mevlâna'nın Mesnevî'sindeki hikâyelerin çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tural, S. K. (1992). *II. meşrutiyet döneminde Türk edebiyatı. Türk dünyası el kitabı*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Uz Erşahin, I. (2009). *Türkçe ders kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı metinlerinin çağdaş çocuk edebiyatı ilkeleri açısından değerlendirilmesi ve eğitsel öneriler* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, F. T. ve Yeğen, Ü. (2013). Türkçe öğretmenlerinin okuma yöntem-tekniklerini ve araç-gereçlerini kullanma durumları. *Electronic Turkish Studies*. 8(4), 1351-1365.
- Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve kültür*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 62-71.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M. ve Yelok, S. (2006). *Üniversiteler için Türkçe-2, sözlü anlatım*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

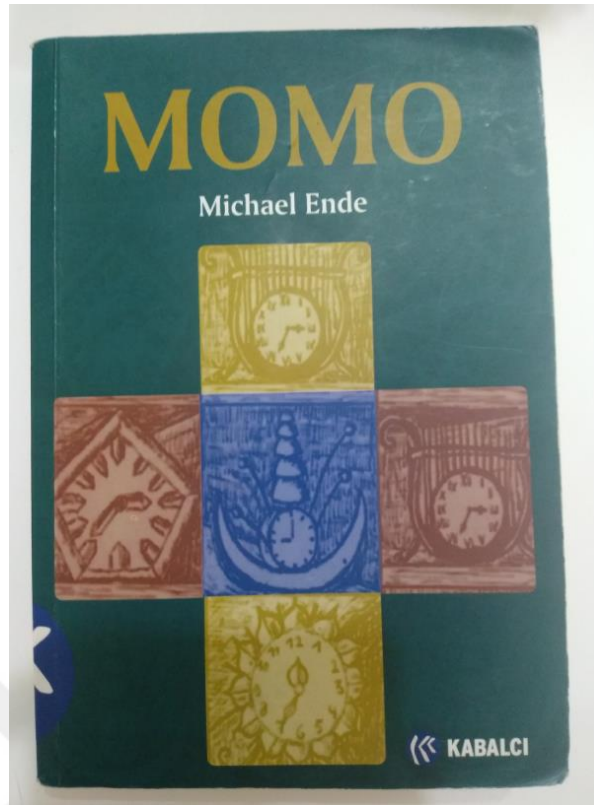
- Yangil, M. K. (2017) Türkçe öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 3(11), 218 – 229.
- Yangil, M. K. ve Kerimoğlu, C. (2014). Bilmecelerin eğitimdeki yeri ve önemi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 341-354.
- Yardımcıel, F. (2015). *Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Aysel Gürmen'in eserleri üzerinde ilettiği değerler bakımından incelemeler* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Yegen, Ü. (2013). Estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 240-252.
- Yılar, Ö. ve Turan, L. (2011). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldız, D. (2016). Popüler çeviri çocuk romanlarının içerik bakımından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (36), 435-466.
- Zengin, A. Y. ve Zengin, N. (2009) *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. İstanbul: Truva Yayınları.

Ekler

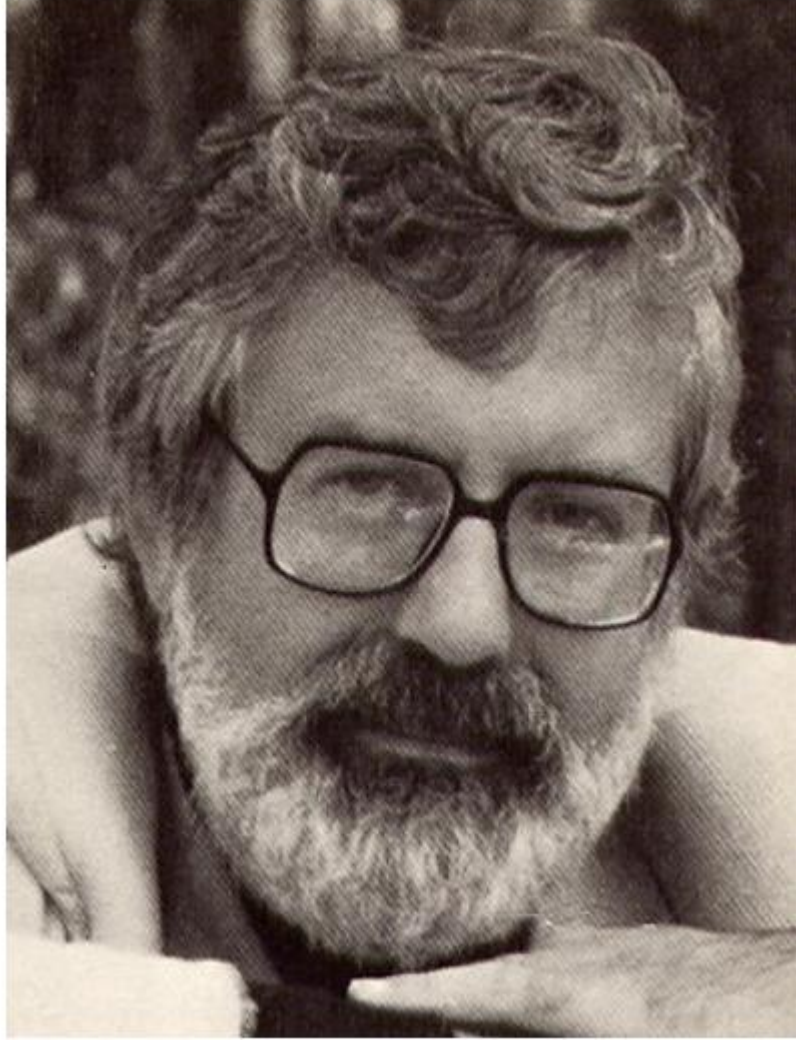
Ek-1: Kitapların Kapak Resimleri

Ek 2: Michael Ende'nin Fotoğrafi

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Kübra Erşahan İspirt

Uyruğu : Türkiye (TC)

Doğum Tarihi : 01.01.1992

Medeni Durumu : Evli

Tel : 05436411686

Eğitim

Ahi Evran Üniversitesi, Lisans 2014 Türkçe Öğretmenliği Not Ort: 2.87 Kırşehir, Türkiye

Anadolu Üniversitesi (AÖF), Meslek Yüksekokulu 2016 Adalet Not Ort: 3.00 Eskişehir, Türkiye

Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 2019 Kamu Yönetimi Eskişehir, Türkiye

İş Denevimi

ING BANK A.Ş. Nisan 2019(Devam), MASAK Uygulamaları Servisi iç Kontrol ve Veri Analitiği, MASAK Uygulamaları Yetkili Yardımcısı

ING BANK A.Ş. Ağustos 2017, Nisan 2019 (1 Yıl, 8 Ay) IKON İşe Alım ve Özlük Servisi Yetkili Yardımcısı

MEB Başdervişli Ortaokulu Ekim 2014, Ocak 2015 (3 Ay) Ücretli Öğretmen

Sertifikalar

Bilgisayar İşletmenliği Sertifikası MEB İngilizce (Pre-Intermediate)

MEB Diksiyon Sertifikası MEB, 2014

